

گزارش نشست تخصصی (۳۹)

آسیب‌شناسی سیاست‌ها و اقدامات حمایتی از اقلیت آسیب‌پذیر در ایران

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

مدیریت تدوین و نشر منابع علمی و برگزاری نشست‌های علمی

مجموعه گزارش شماره ۲۴۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	آسیب‌شناسی سیاست‌ها و اقدامات حمایتی از اقشار آسیب‌پذیر در ایران
شماره شناسه	۹۹-۵-۱۰۲۹۶
مدیر علمی نشست	دکتر حمید پوراصغری، معاون امور علمی، فرهنگی و اجتماعی سازمان برنامه و بودجه کشور
سخنران نشست	دکتر علی آقامحمدی، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام دکتر احمد میدری، معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی دکتر محمدحسین صابر، رئیس سازمان هدفمندی یارانه‌ها
ناظر	سیدمحمد شفيعی
تهیه‌کنندگان	حانیه علی بیکی علوی و علی خانی
تاریخ برگزاری	۱۳۹۹/۱۰/۰۴
تاریخ انتشار	زمستان ۱۳۹۹
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران- خیابان نجات‌اللہی- خیابان سپند- پلاک ۱۶ شماره تماس: ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰ شماره پیام‌رسان: ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳	
https://www.dfrc.ir	

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه .....
مقدمه	۱
دکتر علیرضا آزموده اردلان رئیس مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری.....	۱
کلیات نشست.....	۳
دکتر حمید پوراصغری مدیر علمی نشست.....	۳
سیاست‌های کلان حمایتی کشور با توجه به اسناد فرادستی.....	۵
دکتر علی آقا محمدی عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام.....	۵
توانمندسازی فقرا و اقشار آسیب‌پذیر طی برنامه‌های پنجم و ششم توسعه.....	۲۳
دکتر حمید پوراصغری معاون امور علمی، فرهنگی و اجتماعی سازمان برنامه و بودجه کشور.....	۲۳
ارزیابی و آسیب‌شناسی هدفمند کردن رایانه‌ها.....	۴۳
دکتر محمد حسین صابر رئیس سازمان هدفمندی‌یارانه‌ها.....	۴۳
پرداخت‌های حمایتی.....	۴۹
دکتر احمد میدری معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.....	۴۹
تصاویر منتخب.....	۵۳

مقدمه

آقای دکتر علیرضا آزموده اردلان

رئیس مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

همان‌گونه که مستحضر هستید، اثرات اقتصادی-اجتماعی ویروس کرونا در کل جهان مشهود بوده و ما نیز از این موضوع مستثنا نیستیم. همچنین تحریم‌های ظالمانه این اثرات را تشدید کرده است، به همین جهت نیازمند مداخله و حمایت دولت و تشکیلات اجرایی از اقشار آسیب‌پذیر جامعه است. در همین راستا سی‌ونهمین نشست علمی-تخصصی مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری به کنکاش در خصوص سیاست‌ها و اقدامات حمایتی از اقشار آسیب‌پذیر در دهه‌های گذشته پرداخته است تا از این طریق به دیدگاه جدید و راه‌حلهایی برای بهبود این سیاست‌ها در آستانه برنامه هفتم توسعه و لزوم برنامه‌ریزی دقیق برای گذر از اثرات ناشی از بیماری کووید-۱۹ و شرایط اقتصادی دست یابیم.

همچون نشست‌های دیگر در این نشست نیز مثلی از مسئولان سازمان برنامه و بودجه کشور که مستقیماً با این موضوع در ارتباطند، صاحب‌نظران در بخش اجرایی و دانشگاهی خواهیم داشت. در ادامه از آقای دکتر حمید پوراصغری، معاون محترم امور علمی، فرهنگی و اجتماعی سازمان برنامه و بودجه کشور تقاضا دارم به عنوان مدیر علمی نشست هدایت مباحث جلسه امروز را بر عهده گیرند و از قبل زحمت ایشان بسیار سپاسگزارم.

کلیات نشست

آقای دکتر حمید پوراصغری – مدیر علمی نشست

معاون امور علمی، فرهنگی و اجتماعی سازمان بودجه کشور

در خصوص سی و نهمین نشست علمی-تخصصی مرکز پیرامون آسیب‌شناسی سیاست‌ها و اقدامات حمایتی از اقلیت آسیب‌پذیر در ایران، تحقق عدالت اجتماعی به عنوان یکی از آرمانی‌ترین اهداف نظام جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود که همواره به دنبال تحقق بیشتر و کارآمدتر آن به کمک روش‌های مختلف بوده‌ایم. از این‌رو در سنوات گذشته گسترش نظام رفاه و تأمین اجتماعی به عنوان مطمئن‌ترین مسیرها برای تحقق این موضوع مطرح بوده است. از سوی دیگر اصلاحات نظام اقتصادی، رفع موانع کسب‌وکار و بهبود شرایط بازار نیز مستلزم وجود یک نظام تأمین اجتماعی جامع و فراگیر است؛ این نظام دربرگیرنده نهادها، سازمان‌ها و صندوق‌های متعددی است که در حوزه‌های بیمه‌ای، حمایتی و امدادی فعالیت می‌کنند و به تناسب وظایف قانونی خود، بخشی از جامعه را در مقابل آسیب‌ها و خطرات اجتماعی، اقتصادی و یا طبیعی مورد حمایت قرار خواهند داد. با توجه به آمارهای موجود مشاهده می‌شود که همواره بخشی از جامعه به دلایل مختلف، در تأمین نیازهای حداقلی و ضروری خود با مشکلات مواجه‌اند. البته در این راستا اقدامات بسیاری صورت گرفته اما با وجود تلاش‌های فراوانی که در دهه‌های گذشته انجام شده، همچنان در تأمین رفاه اجتماعی برخی نیازمندان، سالمندان و بیکاران با چالش‌هایی روبه‌رو هستیم. در این نشست ضمن برشمردن سیاست‌ها و اقدامات حمایتی از اقلیت آسیب‌پذیر، به‌ویژه در شرایط کرونایی، به آسیب‌شناسی این سیاست‌ها و اقدامات پرداخته و آن‌ها را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهیم.

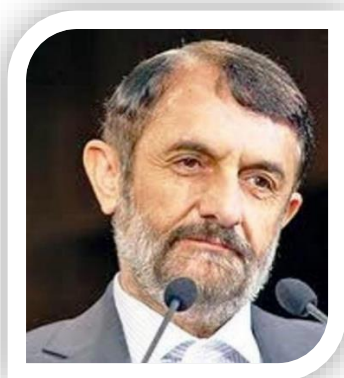
در ابتدا از آقای دکتر علی آقامحمدی، عضو محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام دعوت به عمل می‌آید سخنرانی خود را با موضوع سیاست‌های کلان حمایتی کشور با توجه به اسناد فرادستی برای حضار محترم ارائه نمایند.

سیاست‌های کلان حمایتی کشور با توجه به اسناد فرادستی

آقای دکتر علی آقا محمدی

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام

معمولاً با توجه به مباحث مطرح شده، نرخ رشد را پیگیری می‌کنیم؛ اما باید گفت صرف پیگیری نرخ رشد به دلیل عقب‌ماندگی‌های قبلی کفایت نمی‌کند و در این راستا اقدامات دیگری نیاز است. بنابراین، باید دید چه افرادی در مرحله توسعه، جامانده‌اند که فقط با پروژه‌های کلان نمی‌توان این مسئله را حل و فصل کرد. قشر خرد و متوسط نمی‌تواند به صورت جداگانه طرح و برنامه داشته باشد. اقدامات صورت گرفته ارتباطی به برنامه‌های کلان نداشته است. به نظر می‌رسد اگر به صورت زنجیره‌ای به فعالیت‌ها نگاه شود، زمینه رفع فقر به‌سادگی به دست خواهد آمد. چراکه متوجه خواهیم شد برخی از رشته‌ها نباید مکانیزه شوند و تا مقطعی انسان‌ها را باید در اصل حرکت قرار داده و کاربر را نگه داریم؛ اما اگر صرف تولید ناخالص را به هر کیفیت ملاک قرار دهیم، وضعیتی که در حال حاضر با آن مواجه هستیم، پیش خواهد آمد. ارقام بسیار بزرگی از خارج وارد کشور می‌شود که با صرف یک اشتباه در قیمت‌گذاری ارز، سالیان درازی است ادامه داشته، اگر زنجیره فعالیت‌ها شکل بگیرد، بخش زیادی از این مبلغ در کشور قابل تولید است. بنابراین اگر قرار است برنامه‌ریزی صورت گیرد، باید به صورت یکپارچه دیده شود و هر فرد را در پروسه سازندگی و فعالیت در جای خود بگذاریم و مورد مداخله قرار دهیم؛ به‌جز چند درصد از مردم که سن آنها زیاد است و توانایی انجام کاری را ندارند که باید زندگی مناسب و آرامی برای این افراد در نظر گرفته شود.

از جمله کارهای دیگری که باید در کشور انجام شود، چنانچه در کشورهای دیگر نیز به آن توجه شده است، کنار گذاشتن مدرک‌گرایی و ملاک قرار دادن توانمندی در انجام کار، به‌ویژه در فناوری‌های نوین و افزایش توسعه و نرخ رشد است.

اصول مرتبط قانون اساسی با سیاست‌های کلی رفاه و تأمین اجتماعی

(اصول ۳، ۲۱، ۲۸، ۲۹، ۳۱ و ۴۳)

اصل ۳: دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

بند ۹: رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی.

بند ۱۲: پی‌ریزی اقتصادی صحیح و عادلانه طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه، مسکن، کار، بهداشت و تعمیم بیمه.

اصل ۲۱: دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:

بند ۲: حمایت مادران، به‌ویژه در دوران بارداری و حضانت از فرزند و حمایت از کودکان بی‌سرپرست.

بند ۴: ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی‌سرپرست.

اصل ۲۸: هر کس حق دارد شغلی را که به آن مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست، برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.

اصل ۲۹: برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، ازکارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث، سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی، مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و... حقی همگانی است.

دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک فرد کشور تأمین کند.

اصل ۳۱: داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به‌خصوص روستائینان و کارگران زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.

اصل ۴۳: برای تأمین استقلال جامعه و ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد با حفظ آزادگی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار است:

بند ۱: تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

بند ۲: تأمین شرایط و امکانات کار برای همه؛ به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند، ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصادی کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.

احکام مرتبط سند چشم‌انداز با سیاست‌های کلی رفاه و تأمین اجتماعی

جامعه ایرانی در افق این چشم‌انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت:

- توسعه‌یافته؛ با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی
- برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد و تبعیض
- فعال؛ برخوردار از روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی

ملاحظه: در تهیه، تدوین و تصویب برنامه‌های توسعه و بودجه‌های سالیانه این نکته مورد توجه قرار گیرد که کاهش فاصله درآمد میان دهک‌های بالا و پایین جامعه باید متناسب با سیاست‌های توسعه و اهداف و الزامات چشم‌انداز تنظیم و تعیین گردد و این سیاست‌ها و هدف‌ها به طور کامل مراعات شود.

مفاهیم و مضامین مرتبط منشور گام دوم انقلاب با سیاست‌های کلی رفاه و تأمین اجتماعی

گزاره‌هایی نظیر «عدالت»، «عزت»، «سربلندی ایران و ایرانی»، «ملتی با عزت»، «سرآمد در گسترش خدمات اجتماعی»، «توزیع عدالت‌محور»، «بودجه‌بندی متوازن» و گزاره‌هایی نظیر «خامساً: کفه عدالت را در تقسیم امکانات عمومی کشور سنگین کند»، «جابه‌جایی خدمت و ثروت از مرکز به همه جای کشور»، «فقر و غنا در مادیات و معنویات بشر اثر می‌گذارد. اقتصاد البته هدف جامعه اسلامی نیست، اما وسیله‌ای است که بدون آن نمی‌توان به هدف‌ها رسید»، «عدالت ملاک مشروعیت و عدالت، در صدر هدف‌های اولیه همه بعثت‌های الهی است»، «دل‌های مسئولان به‌طور دائم باید برای رفع محرومیت‌ها بتپد و از شکاف‌های عمیق طبقاتی به شدت بیمناک باشد»، «تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه‌خواری و مدارا با فریبکاران اقتصادی که همه به بی‌عدالتی می‌انجامد به‌شدت ممنوع است، همچنین غفلت از قشرهای نیازمند حمایت، به هیچ وجه مورد قبول نیست» همگی دلالت بر ضرورت توجه به مقوله رفاه و تأمین اجتماعی دارند.

ایده اولیه سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی

ایجاد رفاه عمومی، برطرف ساختن هر نوع فقر و محرومیت، حمایت از بی‌سرپرستان و ازکارافتادگان و آنچه از اهداف مصرّح در اصول ۲۱، ۲۸، ۲۹، ۳۱ و ۴۳ قانون اساسی آمده که چشم‌انداز تأمین اجتماعی در نظام جمهوری اسلامی را مشخص کرده است، اقتضا می‌کند که نظامی کارآمد، توانمندساز، عدالت‌بنیان، کرامت‌بخش و جامع برای تأمین اجتماعی همگان، برگرفته از الگوی اسلامی در زمینه تکافل اجتماعی، در اقتصادی صحیح و عادلانه، با نظام اداری کارآمد، حذف تشکیلات غیرضرور و رفع تبعیض‌های ناروا و با بهره‌گیری از مشارکت‌های مردمی و درآمدهای عمومی طراحی و اجرا شود. بنابراین سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی، بر اساس اصول ذیل تهیه شود:

۱- استقرار نظام یکپارچه، شفاف، کارآمد، مستقل، فراگیر و چندلایه تأمین اجتماعی با اتخاذ رویکرد فعال از سوی دولت در مقوله رفاه و تأمین اجتماعی، تحولات اساسی در صندوق‌ها و بیمه‌های اجتماعی و تفکیک منابع سلامت از بازنشستگی.

۲- پایبندی به حقوق و رعایت تعهدات بین نسلی، تأمین منابع پایدار، رعایت محاسبات بیمه‌ای و تعادل بین منابع و مصارف و حفظ ارزش ذخایر سازمان‌ها و صندوق‌ها به عنوان اموال مردم با تأکید بر امانت‌داری، امنیت، سودآوری، شفافیت و پاسخگویی.

۳- انسجام‌بخشی به وظایف حاکمیتی و اعمال آن و واگذاری تصدی‌گری‌ها، به‌جز موارد ضروری به مردم.

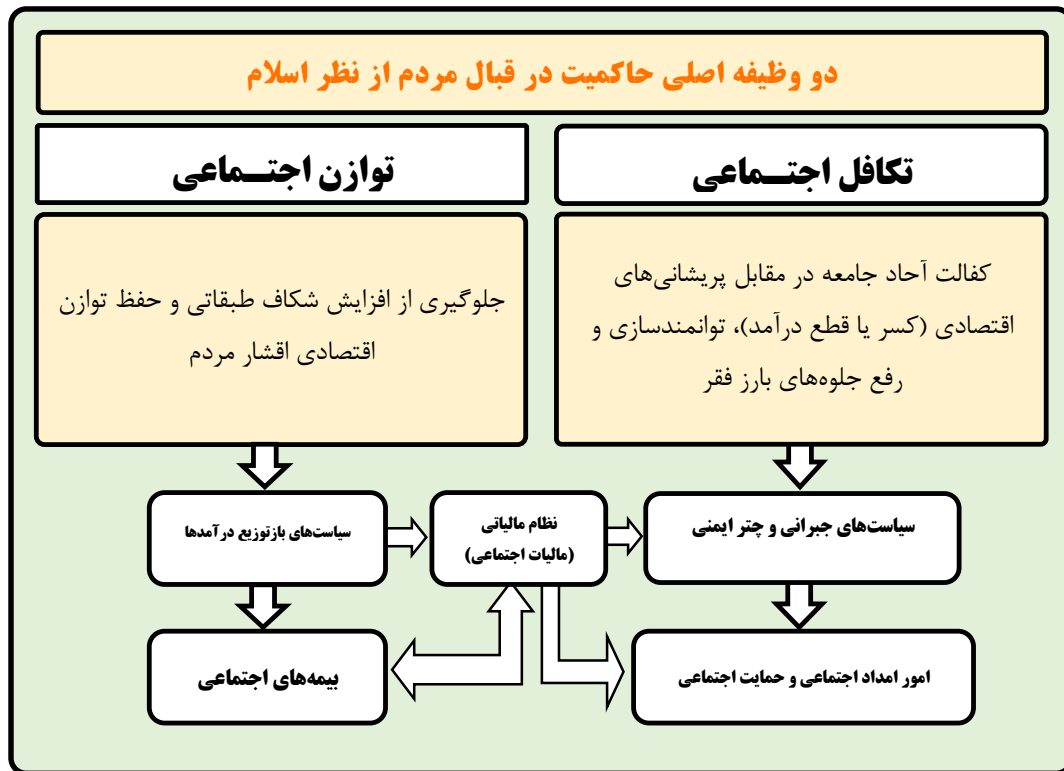
۴- گسترش نقش و حضور همه‌جانبه مردم در برنامه جامع فقرزدایی و رفاه اجتماعی و مسابقه خیر، با ترویج فرهنگ و گفتمان اسلامی، تشویق مؤثر آنان و رفع موانع حضور.

۵- یکپارچه‌سازی خدمات پیشگیری، بهداشت و درمان و گسترش کمی و کیفی و سطح‌بندی بیمه‌های سلامت و بیمه‌های اجتماعی.

۶- پویایی سرمایه انسانی و توانمندسازی مردم و تحقق اقتصاد عدالت‌بنیان با تأکید بر جوان‌سازی جمعیت.

توانمندسازی راهکار جلوگیری از چرخه نسلی شدن فقر

نقش‌ها و کارکردهای نظام چندلایه تأمین اجتماعی کشور و عدالت اجتماعی در تحقق وظایف حاکمیت دستور مقام معظم رهبری این است که بیمه‌های اجتماعی را به صورت فراگیر انجام دهیم.

وضع موجود ساختاری سازمان‌ها، صندوق‌ها و بنیادهای فعال در حوزه‌های مختلف نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی کشور

حوزه امدادی شامل: امداد، نجات در حوادث غیرمترقبه

- ۱- سازمان جمعیت هلال احمر
- ۲- ستاد مدیریت بحران حوادث
- ۳- ستاد پدافند غیرعامل
- ۴- موقوفات
- ۵- سمن‌ها (NGO)
- ۶- خیریه‌ها

حوزه حمایتی و توانبخشی

شامل خدمات حمایتی و توان‌بخشی و اعطای یارانه و کمک‌های مالی به افراد و خانواده‌های نیازمندی است که به دلایل گوناگون قادر به کار نیستند و یا درآمد آنان تکافوی حداقل زندگی آنان را نمی‌نماید:

سازمان‌های با ماهیت دولتی و یا بهره‌مذکور منابع دولتی

- ۱- سازمان بهزیستی کشور

- ۲- کمیته امداد امام خمینی (ره)
- ۳- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- ۴- سازمان اجتماعی کشور
- ۵- صندوق کارآفرینی امید
- ۶- معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم کشور

نهادهای و بنیادها

- ۱- بنیاد مستضعفان
- ۲- بنیاد علوی
- ۳- بنیاد پانزده خرداد
- ۴- ستاد اجرایی فرمان امام (ره)
- ۵- بنیاد برکت
- ۶- بنیادهای تعاون (ناجا، سپاه، بسیج و ...)

سایر

- ۱- موقوفات
  - ۲- سمن‌ها (NGO)
  - ۳- خیریه‌ها
- #### حوزه بیمه‌های اجتماعی و درمانی

صندوق‌ها با ماهیت دولتی

- ۱- صندوق بازنشستگی کشوری (زیرمجموعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی)
- ۲- سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح
- ۳- صندوق بازنشستگی کارکنان «واجاب»

صندوق‌ها با ماهیت عمومی غیردولتی (عام)

- ۱- سازمان تأمین اجتماعی (زیرمجموعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی)
- ۲- صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر (زیرمجموعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی)

صندوق‌ها با ماهیت عمومی و دولتی خاص (اختصاصی)

- ۱- صندوق بازنشستگی کارکنان شرکت نفت
- ۲- صندوق بازنشستگی کارکنان بانک‌ها

- ۳- صندوق بازنشستگی کارکنان بانک مرکزی
- ۴- صندوق بازنشستگی کارکنان بیمه ایران
- ۵- صندوق بازنشستگی کارکنان بیمه مرکزی
- ۶- صندوق بازنشستگی کارکنان سازمان بنادر و دریانوردی
- ۷- صندوق بازنشستگی کارکنان سازمان گسترش و نوسازی صنایع (آینده‌ساز)
- ۸- صندوق بازنشستگی شرکت مخابرات
- ۹- صندوق بازنشستگی کارکنان صنایع ملی مس ایران
- ۱۰- صندوق بازنشستگی کارکنان فولاد ایران
- ۱۱- صندوق ذخیره فرهنگیان
- ۱۲- صندوق بازنشستگی کارکنان وزارت جهاد کشاورزی (منحله)
- ۱۳- صندوق حمایت و کلا و کارگشایان دادگستری
- ۱۴- صندوق بازنشستگی کارکنان هواپیمایی (هما)
- ۱۵- صندوق بازنشستگی کارکنان صدا و سیما
- ۱۶- صندوق بازنشستگی کارکنان شهرداری تهران
- ۱۷- صندوق اعتباری هنر

فعالیت سازمان بیمه سلامت ایران (زیرمجموعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) در حوزه بیمه‌های

درمان آحاد جامعه

حدود ۷/۲ میلیون نفر در ایران، پوشش تأمین اجتماعی ندارند. بررسی‌های سازمان تأمین اجتماعی نشان داده که سالانه ۱۴ میلیارد و ۵۰۰ میلیون تومان هزینه پوشش تأمین اجتماعی این تعداد افراد خواهد بود. به نظر می‌رسد با سنجش وسع این افراد و نظام مرکز جامع اطلاعات می‌توان درصدی از این مبلغ را از افراد دریافت کرد و مابقی حق بیمه به عنوان تکلیف دولت در نظر گرفته شود. اخیراً مقام معظم رهبری سیاست‌ها را به مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ و این مسئله را جزء تکالیف اصلی ذکر کرده‌اند.

مسائل نظام تأمین اجتماعی (وضع موجود)

- ۱- عدم فراگیری پوشش‌ها و خدمات
- ۲- عدم جامعیت پوشش یا خدمات
- ۳- عدم کفایت پوشش‌ها و خدمات
- ۴- عدم پایداری مالی طرح‌های امدادی، حمایتی و بیمه‌ای

- ۵- محرومیت و نابرابری‌های پیشینی
- ۶- محرومیت و نابرابری‌های پسینی
- ۷- عدم دسترسی عادلانه به پوشش‌ها و خدمات
- ۸- عدم بهره‌مندی عادلانه از منابع عمومی
- ۹- ساختارهای متعدد و پراکنده
- ۱۰- سازوکارهای متنوع و متکثر
- ۱۱- فقدان سیاست رفاهی متعین
- ۱۲- فقدان نهاد قاعده‌گذار و تنظیم‌گر
- ۱۳- عدم ابتناء به اطلاعات ثبتي و عملیاتی
- ۱۴- عدم انجام آزمون وسع بر اساس لایه‌بندی و سطح‌بندی خدمات

۱- عدم فراگیری پوشش‌ها و خدمات

- کلیه افراد توانمند و دارای استطاعت مالی و نیز اقشار ضعیف قابل توانمندسازی که مشمول قوانین بیمه بازنشستگی کشوری، لشکری و کار و تأمین اجتماعی نیستند و فاقد رابطه مزدبگیری هستند، تحت پوشش بیمه اجتماعی سطح پایه (درمان، بازنشستگی، از کار افتادگی و فوت) قرار می‌گیرند. میزان سهم‌الشرکه دولت بر اساس آزمون وسع تعیین می‌گردد. این حکم شامل مددجویان فعلی نهادهای حمایتی نیز بوده تا پس از توان‌بخشی، توانمندسازی و خوداتکایی بتوانند پوشش بیمه‌ای خود را تداوم ببخشند.
- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و کلیه سازمان‌های بیمه‌گر اجتماعی مکلفند تمامی موانع بیمه شدن اقشار مختلف نظیر صاحبان حرف و مشاغل آزاد و تجاری، افراد دارای توان و درآمد غیر مزدی و آزادکاران را رفع نمایند.
- دولت مکلف است برای تمامی اقشار ضعیف قابل توانمندسازی و آسیب‌دیدگان اجتماعی اقدامات لازم در زمینه توان‌بخشی، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، ارتقاء مهارت، ایجاد زمینه اشتغال و یا راه‌اندازی کسب و کار خرد و خانگی، باز اجتماعی شدن و بازگشت به محیط خانواده کار و جامعه را فراهم ساخته و تا زمان تحقق توانمندی و خوداتکایی آنان، نسبت به برقراری مقررری بیکاری و مقررری کمک معیشتی و نیز پرداخت حق بیمه پوشش بازنشستگی آنان اقدام نماید.
- اقشار ضعیف غیر قابل توانمندسازی نظیر معلولین، سالمندان، بیماران لاعلاج و صعب‌العلاج، از کار افتادگان کلی، کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست، زنان سرپرست خانوار علاوه بر دریافت مستمری کمک معیشتی بر اساس آزمون وسع از خدمات و مساعدت‌ها و کمک‌هایی نظیر تأمین سرپناه موقت، غذا و پوشاک، مستمری، مراقبت و نگهداری، مشاوره و مددکاری، برخوردار خواهند شد.

- اجبار کامل پوشش بیمه‌ای شاغلین و مزدبگیران
- شبه اجباری کردن بیمه‌های اجتماعی (مشروط کردن برخورداری از برخی خدمات اجتماعی رایگان به اخذ پوشش)
- قرار دادن مشوق‌های بیمه‌ای (مشوق مالیاتی برای کارفرما و بیمه‌شده - معافیت حق بیمه از مالیات)
- حذف عوامل بازدارنده پوشش (رفع شروط و قیود مربوط به رسمیت کارگاه برای شمول بیمه - رفع شروط غیرضرور برای شروع بیمه‌پردازی به استثنای سن)
- تضمین استمرار پوشش (ایجاد امکان تداوم بیمه‌پردازی برای تغییر محل خدمت یا شغل و یا در صورت دارا بودن توان مالی (درآمدهای غیرشغلی)
- ایجاد امکان لکه‌گیری و ترمیم سوابق (خلأ سابقه)
- ایجاد امکان ادامه بیمه اختیاری
- ایجاد امکان اخذ پوشش بیمه‌ای برای همگان

۲- عدم جامعیت پوشش یا خدمات

- سطح‌بندی خدمات و تعیین کف خدمات و پوشش‌ها به عنوان پایه که باید برای آحاد جامعه تضمین و تأمین گردد.
- بازتعریف بسته خدمات جامع و فراگیر بیمه‌ای / حمایتی و خدمتی بر مبنای نیاز اساسی گروه‌های هدف
- تفکیک نظام جبران خدمت و خدمات رفاهی از خدمات اجتماعی و منع انجام آنها از محل اعتبارات دولتی دستگاه‌ها
- تفکیک و تمایز بین خدمات حمایتی و امدادی ناظر به فقر و محرومیت با امتیازات و ترجیحات ناظر به معلولیت و سالمندی
- توسعه جامعیت خدمات (بیمه بیکاری و...) به تمامی جمعیت تحت پوشش سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر اجتماعی
- توسعه دامنه خدمات امداد اجتماعی به آحاد جامعه و تعمیم و تسری کامل چتر خدمات حمایت‌ها و مساعدت‌های اجتماعی به تمامی اقشار و گروه‌های هدف
- ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی و اعمال رویکرد اجتماع‌محور مبتنی بر تحکیم نهاد خانواده و تقویت پیمان‌ها، همکاری‌ها و مشارکت‌های جمعی

- ارائه انواع یارانه‌ها و حمایت‌ها برای رفع انواع فقر متناسب با نیاز و قابلیت‌های افراد (یارانه بیمه‌ای، یارانه معیشتی، یارانه آموزش و ...)

۳- عدم کفایت پوشش‌ها و خدمات

- لایه‌بندی نظام تأمین اجتماعی (امدادی، حمایتی و بیمه‌ای)
- سطح‌بندی حوزه بیمه اجتماعی (پایه، مازاد و مکمل)
- اعمال تفکیک و تمایز کامل بین سطوح خدمات از نظر منابع و مصارف، شرایط برخورداری و ... در قالب صندوق‌ها و حساب‌های مجازی
- تبدیل سیستم از DB به NDC و سپس DC به ترتیب در سطوح بالاتر
- تعمیم پوشش و فراگیری کامل، شبه اجباری شدن و اجباری شدن بیمه
- تعیین سهم‌الشرکه فرد و دولت بر اساس آزمون وسع و تعیین میزان تضمین دولت
- پرداخت حق بیمه بازنشستگی برای افراد (نیازمند، مددجو و توان‌خواه) قابل توانمندسازی همزمان با دریافت خدمات حمایتی
- پرداخت حق بیمه بازنشستگی برای افراد بیکار جویای کار همزمان با اعطای کمک هزینه معیشتی

۴- عدم پایداری مالی طرح‌های امدادی، حمایتی و بیمه‌ای

- اقشار ضعیف غیر قابل توانمندسازی نظیر معلولین، سالمندان، بیماران لاعلاج و صعب‌العلاج، از کار افتادگان کلی، کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست، زنان سرپرست خانوار علاوه بر دریافت مستمری کمک معیشتی بر اساس آزمون وسع از خدمات و مساعدت‌ها و کمک‌هایی نظیر تأمین سرپناه موقت، غذا و پوشاک، مستمری، مراقبت و نگهداری، مشاوره و مددکاری برخوردار خواهند شد.
- اعمال تفکیک و تمایز کامل بین سطوح خدمات از نظر منابع و مصارف، شرایط برخورداری و ... در قالب صندوق‌ها و حساب‌های مجازی
- افزایش حداقل سن لازم برای بازنشستگی
- افزایش حداقل سابقه لازم برای بازنشستگی
- تمام شماری / ۵ ساله / ۱۰ ساله تمام شماری دوره محاسبه میانگین مبنای کسر حق بیمه برای برقراری مستمری
- اعمال قاعده مستمری جمع (اتاق پایاپای بیمه‌ای) به‌جای نقل و انتقال سوابق
- متناسب‌سازی مستمری‌های سنواتی به جای یکسان‌سازی
- اتخاذ راهبردهای اقتصادی و تعامل با دولت جهت پیشگیری / کاهش تدریجی / تسویه تعهدات دولت

- اختصاص بخشی از منابع ناشی از بهره‌برداری انفال، خصوصی‌سازی و هدفمندسازی یارانه‌ها به تقویت منابع حوزه رفاه و تأمین اجتماعی
- وضع تعرفه‌ها و عوارض جبرانی و ترمیمی برای آن دسته از فعالیت‌هایی که بر اشتغال ملی، سلامت و ... تأثیر منفی می‌گذارد و اختصاص منابع حاصل از آن به تقویت حوزه رفاه و تأمین اجتماعی
- روزآمدسازی و سازگارسازی قوانین، مقررات و رویه‌ها با شرایط و اقتضات و متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، جمعیتی، محیط کسب و کار و ...
- تغییر مربوط به میزان و زمان برخورداری بازماندگان (تعیین سهم‌الشرکه ذینفع از سوی بیمه شده اصلی) با توجه به ایجاد پوشش فراگیر سطح پایه
- اعمال مالیات بر مستمری و حذف مالیات حق بیمه (ایجاد مشوق مالیاتی برای حق بیمه)
- اداره بخش سرمایه‌گذاری سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر بر اساس اصول حاکمیت شرکتی/قانون تجارت و اصول اقتصاد مقاومتی و با رعایت اصول ریسک پایین، نقدشوندگی و بازدهی بالا
- پایان تصدی‌گری و بنگاهداری
- استفاده از ظرفیت خدمت‌گیرندگان و NGOها در اداره امور و خلق منابع
- اعمال رویکردهای مبتنی بر اشتغال و تولید ملی در سرمایه‌گذاری و سهم‌بری بیشتر نیروی کار
- معطوف ساختن سرمایه‌گذاری‌ها به سمت آن دسته از فعالیت‌هایی که منجر به توانمندسازی و یا رفع حوائج و نیازهای جامعه تحت پوشش می‌شود (برای نمونه مسکن ارزان‌قیمت)
- بورسی یا بانکی کردن طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری برای ایجاد زمینه سیالیت، شفافیت، محاسبه‌پذیری و ...
- تمهید و تدارک سطح پایه خدمات تأمین اجتماعی به عنوان حق همگانی و تکلیف دولت، برای تمام ایرانیان با اولویت و محوریت لایه بیمه‌های اجتماعی مبتنی بر روش مزایای معین و ایجاد دسترسی عادلانه به خدمات، اعطای مشوق‌های لازم جهت مشارکت مالی ذینفعان و رفع موانع برخورداری از خدمات و زمینه‌سازی بهره‌مندی منصفانه از منابع عمومی بر اساس استحقاق سنجی.
- افزایش ضریب نفوذ بیمه‌ای کشور و ارتقای سهم بیمه در سبد سرمایه‌گذاری مردم با طراحی یک ساختار و سازوکار واحد و یکپارچه برای تأمین سطح پایه خدمات بیمه‌ای و مساعدت‌ها و حمایت‌های اجتماعی و تأمین مالی آن از طریق جلب مشارکت ذینفعان دارای توان مالی و کمک دولت به اقشار و گروه‌های هدف قابل توانمندسازی با منابع تحصیل شده از اجرای سیاست‌های بازتوزیعی نظیر مالیات و حق بیمه به نحوی که:
- پوشش اجباری سطح پایه بیمه‌های اجتماعی برای کلیه افراد دارای توان درآمدی و مالی با مشارکت آنان و کمک‌ها و مشوق‌های دولت.

- تأمین پوشش بیمه‌ای پایه برای افراد محروم قابل توانمندسازی با تقبل مابه‌التفاوت حق بیمه توسط دولت تا زمان تحقق خوداتکایی آنان.
- ساماندهی نظامات بیمه‌های بازنشستگی سطح پایه بر اساس رابطه استخدامی و توان درآمدی افراد در قالب سه صندوق کشوری، لشکری و فراگیر.
- تقبل حق بیمه افراد محروم غیرقابل توانمندسازی و افرادی که با تأخیر تحت پوشش قرار گرفته‌اند از سوی دولت.
- ایجاد زمینه برخورداری غیر ایرانیان شاغل و ساکن در ایران از خدمات امدادی و حمایتی و سطح پایه پوشش بیمه‌ای.

۵- محرومیت و نابرابری‌های پیشینی

- سازگاری فعالیت‌های مربوط به رشد و پیشرفت در عرصه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی با اصل عدالت اجتماعی و تقید نظامات تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، اجرایی و نظارتی بر رعایت مصالح عامه، با رویکرد کاهش نابرابری‌های پیشینی و پسینی غیرموجه اقتصادی و اجتماعی؛ جبران و ترمیم عوارض ناشی از محرومیت‌ها و آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی و الزام به تدوین پیوست تأمین اجتماعی برای طرح‌ها و برنامه‌های کلان کشور که به تائید وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی برسد.
- جلب مشارکت افراد ذینفع دارای توان و تمکن مالی در تأمین بخشی از منابع مورد نیاز برای تدارک خدمات و پوشش‌ها
- برقراری تعرفه‌های و عوارض بر فعالیت‌ها و کالاهای آسیب‌رسان به اشتغال، معیشت و کیفیت زندگی مردم
- ایجاد ارتباط هوشمند بین سیستم‌های مالیاتی و بیمه‌ای
- رفع فقر بیمه‌ای، افزایش ضریب نفوذ بیمه، ایجاد زمینه فراگیری کامل پوشش‌های بیمه‌ای سطوح پایه و ایجاد فرصت‌های برابر و نیز کاهش نابرابری‌های پیشینی و پسینی ناشی از آن با ارتقای تاب‌آوری اجتماعی و ایجاد چتر فراگیر ایمنی و حمایت اجتماعی، پیاده‌سازی نظام پیشگیری از آسیب‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی، باز اجتماعی شدن محرومان و آسیب‌دیدگان و ایجاد زمینه بازگشت آنها به محیط کار، خانواده و جامعه و جلوگیری از نسلی شدن فقر و آسیب‌های اجتماعی.

۶- محرومیت و نابرابری‌های پسینی

- بسط و تعمیق عدالت اجتماعی و کاهش فاصله طبقاتی در ارائه خدمات تأمین اجتماعی به مردم و تأمین نیازهای اولیه و معیشتی آنان از طریق رفع فقر و محرومیت، توانمندسازی، کارآفرینی و رفع تبعیض‌های ناروا در بهره‌مندی از منابع عمومی، حذف تدریجی یارانه‌های قیمتی کالاهای غیرعمومی و تجمیع و تمرکز

یارانه‌های معطوف به افراد و خانوارها و استفاده از منابع یارانه‌های اجتماعی موصوف، صرفاً برای تأمین مالی استقرار نظام چندلایه تأمین اجتماعی و رفع فقر چندبعدی.

– رفع کامل همپوشانی آن دسته از خدمات و پوشش‌ها که از محل منابع عمومی تأمین می‌گردد و اختصاص آن به منابع حاصل از سایر اقشار و گروه‌های هدف.

– توسعه برنامه‌های مبتنی بر توانمندسازی، کارگستری و ارتقای مهارت برای خوداتکایی اقشار و گروه‌های هدف

– شکل‌گیری دیوان عدالت اجتماعی (به منظور تضمین حقوق اجتماعی مردم).

– بسط و تعمیق عدالت اجتماعی و کاهش فاصله طبقاتی در ارائه خدمات تأمین اجتماعی به مردم و تأمین نیازهای اولیه و معیشتی آنان از طریق رفع فقر و محرومیت، توانمندسازی، کارآفرینی و رفع تبعیض‌های ناروا در بهره‌مندی از منابع عمومی، حذف تدریجی یارانه‌های قیمتی کالاهای غیرعمومی و تمرکز یارانه‌های معطوف به افراد و خانوارها و استفاده از منابع یارانه‌های اجتماعی موصوف، صرفاً برای تأمین مالی استقرار نظام چندلایه تأمین اجتماعی و رفع فقر چندبعدی.

– تلاش در جهت ارائه خدمات اجتماعی مورد نیاز اقشار و گروه‌های هدف، بر اساس استحقاق‌سنجی و با ایجاد هماهنگی بین بخشی و تشریک مساعی دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و جلب همیاری خیرین در زمینه:

– کمک به تأمین مسکن اجتماعی و حمایتی برای محرومان و مددجویان؛

– ایجاد زمینه بازگشت جاماندگان از تحصیل به مدارس و اعطای کمک‌هزینه تحصیلی به مددجویان و فرزندان آنها؛

– کمک به تأمین اشتغال حمایتی برای مددجویان و ایجاد فرصت‌های شغلی متناسب برای آنها؛

– کمک به تأمین سبد غذایی و خدمات بهداشتی و درمانی اولیه برای نیازمندان.

۷- عدم دسترسی عادلانه به پوشش‌ها و خدمات

– توسعه عدالت منطقه‌ای / قومیتی / جنسیتی / صنفی

– برای برون‌رفت از چالش‌های موجود و شناسایی و تشخیص استحقاق و استطاعت (برخورداری) و (فقر و محوریت) و تعیین جامعه هدف و تعیین بسته خدمات مورد نیاز باید نسبت به شکل‌دهی پایگاه اطلاعات، سامانه و پنجره واحد خدمات تأمین اجتماعی و تخصیص شناسه واحد و پرونده الکترونیکی تأمین اجتماعی برای آحاد جامعه اقدام نمود.

– لکه‌گیری و پرکردن خلأها از طریق غربال‌گری اجتماعی، نیازمندیابی فعال، فراخوان گروه‌ها و اقشار هدف و آزمون وسع.

– متناسب‌سازی و متعادل‌سازی سطح خدمات بر اساس توازن منطقه‌ای و آمایش سرزمین.

۸- عدم بهره‌مندی عادلانه از منابع عمومی

- در حوزه بیمه‌های اجتماعی (درمان، بازنشستگی، ازکارافتادگی و ...) نیز باید به سرعت نسبت به اجرای اصلاحات سیستماتیک و پارامتریک، ساختاری و فنی و اجرایی در چارچوب نظام چندلایه (امدادی، حمایتی و بیمه‌ای) و چندسطحی (سطوح پایه، مازاد و مضاعف و مکمل) اقدام نمود.
- اعمال و رعایت عدالت در برخورداری از خدمات/ در دسترسی به خدمات/ در بهره‌مندی از منابع عمومی حسب مورد بر اساس نیاز یا میزان مشارکت.
- تغییر نحوه اعمال افزایش مبنای کسر حق بیمه ناشی از مدرک تحصیلی، ارتقای سمت و ...
- علاوه بر منابع و اعتبارات مصوب دولتی، کمک‌ها و مشارکت‌های مردمی، خیریه و موقوفات و... تا پایان سال ۱۴۰۰ منابع لازم برای تضمین و تأمین سطح پایه خدمات حمایتی و بیمه‌ای برای آحاد مردم، به‌ویژه اقشار ضعیف در قالب نظام متمرکز تأمین اجتماعی از محل هدفمندسازی یارانه‌ها، وضع مالیات اجتماعی، واگذاری سهام و دارایی‌های دولت و عندالاجتضا برداشت از صندوق توسعه ملی حسب مصوبات شورای هماهنگی اقتصادی سران سه قوه قابل تأمین خواهد بود و در سال‌های بعد در قالب لوایح بودجه سنواتی لحاظ گردد.

۹- ساختارهای متعدد و پراکنده

- در قلمروهای امدادی و حمایتی که بیشتر متکی به منابع دولتی و بودجه عمومی و نیز مشارکت‌های مردمی است، باید به سمت اصلاح ساختار، رفع موازی‌کاری و رفع همپوشانی‌ها و... اقدام نمود و ترتیباتی اتخاذ کرد تا کلیه منابع به‌صورت هدفمند و معطوف و متناسب با نیاز افراد بین نهادهای متولی مربوطه تقسیم شده و تخصیص یابد.
- حذف ورودی‌های جدید به صندوق‌های کوچک و تمرکز آنها در یک سازمان و ادغام تدریجی صندوق‌های کوچک با اعمال محاسبات بیمه‌ای قبل از ادغام هر یک از صندوق‌ها و تعیین منابع و مصارف، ذخایر و اندوخته‌ها و تعهدات آتی و تعهد دولت برای تضمین و تأمین آن به‌صورت تعهدی و بین‌النسلی و تعریف منابع جدید برای سطح پایه خدمات افراد نیازمند جهت تأمین مالی خدمات کف سطح پایه بیمه‌های بازنشستگی (بیمه فراگیر) کمک به تأمین مالی و خدمات پایه گروه‌ها و اقشار هدف در قالب مالیات‌ها و عوارض و تعرفه‌های اجتماعی برای فعالیت‌ها و کالاهای آسیب‌رسان به کیفیت زندگی مردم (معیشت، سلامت و...).
- تجمیع، ادغام، انحلال، فریز (تعلیق فعالیت) و... سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر اجتماعی ورشکسته.

- مهندسی مجدد ساختار بر اساس پذیرش اصل ورودی متفاوت/ خروجی متفاوت در قالب صندوق‌ها و حساب‌های مجازی.
- بازآرایی و مهندسی مجدد سازمان اداری و اجرایی کار در قلمروهای سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، تخصیص منابع، نظارت عالی و راهبردی در بخش‌های مختلف امدادی، حمایتی و بیمه‌ای.

۱۰- سازوکارهای متنوع و متکثر

- تفکیک قوانین و مقررات استخدامی از بیمه‌ای
- تفکیک و تمایز کامل فعالیت‌های امدادی، حمایتی، بیمه‌ای و تقسیم‌کار اصولی و تخصصی شدن وظائف و مأموریت‌ها و در عین حال حذف ساختارهای مضاعف و موازی
- ایجاد وحدت رویه و یکسان‌سازی فرایندهای ارائه خدمات
- اعمال نظارت راهبردی و عالی بر رعایت اصول، قواعد و محاسبات بیمه‌ای بجای مداخله و تصدی‌گری
- پذیرش و تبعیت کامل کلیه دستگاه‌های اجرای حاکمیتی (قوای مقننه و قضائیه) و (دولتی قوه مجریه) عمومی و غیردولتی و خصوصی از ضوابط مربوط به وحدت رویه و یکسان‌سازی فرآیندهای ارائه خدمات و تبادل اطلاعات رفاه و تأمین اجتماعی، الزام به اخذ و درج شناسه واحد خدمات اجتماعی برای کلیه دریافت‌ها و پرداخت‌های ذینفعان و نیز در زمان ارائه خدمات از طریق پنجره واحد خدمت رفاه و تأمین اجتماعی و ایجاد ضمانت اجرایی و احتساب به عنوان تخلف برای فعالیت‌ها و دریافت‌ها و پرداخت‌هایی که بدون رعایت ضوابط فوق انجام می‌شود.
- ضرورت تهیه «پیوست محاسبات بیمه‌ای (اکچواریال)» برای کلیه طرح‌ها و لوایحی که مرتبط با حوزه بیمه‌های اجتماعی ارائه می‌شود، قبل از تصویب و نظارت بر فرایند اندوخته‌گذاری بیمه‌گران اجتماعی با رعایت حاکمیت شرکتی و قانون تجارت و رعایت استانداردهای گزارشگری مالی و بیمه‌سنجی (اکچواری) خاص سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر اجتماعی.

۱۱- فقدان سیاست رفاهی

- «عدالت» همواره به عنوان یکی از آرمان‌های متعالی انقلاب اسلامی و معمار کبیر آن حضرت امام خمینی (ره) مطرح بوده و در اصول مختلف قانون اساسی تبلور یافته و در رهنمودهای مقام معظم رهبری بارها بر تقارن و ملازمت «پیشرفت» و «عدالت» تأکید و تصریح شده و به همین سبب است که ترجمان رویکرد عدالت در حوزه اجتماع که همانا «نظام چندلایه تأمین اجتماعی کشور» است و در ارزش‌ها و هنجارهای دینی و ملی تمدن ایرانی-اسلامی ریشه دارد، باید در فرایند گذار کشور به سمت توسعه و تعالی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و... ملحوظ نظر قرار گیرد.

- مقدمه یا سرلوحه تمامی این اقدامات، بایستی تهیه و تدوین و ابلاغ «اصول و سیاست‌های کلی نظام در حوزه تأمین اجتماعی» باشد تا فصل الخطاب کلیه اجزاء و عناصر نظامات تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرایی قرار گیرد.
- کلیه افراد توانمند و دارای استطاعت مالی و نیز اقشار ضعیف قابل توانمندسازی که مشمول قوانین بیمه بازنشستگی کشوری، لشکری و کار و تأمین اجتماعی نبوده و فاقد رابطه مزدبگیری هستند، تحت پوشش بیمه اجتماعی سطح پایه (درمان، بازنشستگی، از کار افتادگی و فوت) قرار می‌گیرند. میزان سهم‌الشرکه دولت بر اساس آزمون وسع تعیین می‌گردد.

۱۲- فقدان نهاد قاعده‌گذار و تنظیم‌گر

- دولت مکلف است برای تمامی اقشار ضعیف قابل توانمندسازی و آسیب دیدگان اجتماعی اقدامات لازم در زمینه توانبخشی، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، ارتقای مهارت، ایجاد زمینه اشتغال و یا راه‌اندازی کسب و کار خرد و خانگی، باز اجتماعی شدن و بازگشت به محیط خانواده، کار و جامعه را فراهم نموده و تا زمان تحقق توانمندی و خوداتکایی آنان، نسبت به برقراری مقرری بیکاری و مقرری کمک معیشتی و نیز پرداخت حق بیمه پوشش بازنشستگی آنان اقدام نماید.
- ایجاد صندوق تضمین مالی بیمه‌گران اجتماعی
- ایجاد شفافیت، محاسبه‌پذیری، پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری و اداره اقتصادی امور و رعایت صرفه و صلاح در فعالیت‌ها
- ایجاد یکپارچگی و انسجام ساختاری در امور حاکمیتی مربوط به قلمروی تأمین اجتماعی
- ضوابط مربوط به قاعده‌گذاری و تنظیم‌گری فعالیت‌های نظام متمرکز تأمین اجتماعی، تعیین بسته خدمت، جامعه هدف خدمات، نحوه انجام آزمون وسع و شاخص‌ها و سنجه‌های آن، تعیین میزان مشارکت ذینفعان در تأمین مالی تعیین نهاد ارائه‌کننده خدمت، رفع همپوشانی‌ها مداخلات اصلاحی مورد نیاز و ... را دولت با هماهنگی مبادی ذی‌ربط تهیه و به تصویب شورای هماهنگی اقتصادی سران سه قوه برساند.

۱۳- عدم ابتناء به اطلاعات ثبتی و عملیاتی

- به منظور شکل‌گیری پایگاه اطلاعات ملی ایرانیان مبتنی بر اطلاعات مربوط به وضعیت معیشت، سلامت، اشتغال و کسب و کار و ... افراد و خانواده‌ها، تمامی دستگاه‌های اجرایی، وزارتخانه‌ها، بنیادها و نهادهای انقلابی و حاکمیتی مکلف به ارائه اطلاعات مرتبط با مشخصات هویتی (کد ملی)، موقعیت مکانی (کد پستی)، وضعیت معیشت و کسب و کار (شغلی) و نیز کلیه دریافت‌ها و پرداخت‌های افراد و خانواده‌ها به پایگاه اطلاعات ملی ایرانیان هستند.
- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است با هماهنگی دستگاه‌های ذی‌ربط (سازمان اداری و استخدامی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت صنعت معدن، تجارت) نسبت به تکمیل اطلاعات مربوط به وضعیت شغلی و کسب و کارهای تمامی ایرانیان اعم از نیروهای مسلح، کارمندان، کارگران، بازنشستگان، صاحبان کسب و کار، صاحبان حرف و مشاغل آزاد، دانش‌آموزان و دانشجویان، آزادکاران، کشاورزان و ... اقدام و آن را به همراه کد ملی و کدپستی هر فرد و خانوار در قالب پرونده الکترونیک تلفیق و به روز رسانی نماید.
- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف به ایجاد پایگاه اطلاعات، سامانه و پنجره واحد خدمات نظام متمرکز تأمین اجتماعی و ایجاد پرونده الکترونیک برای تمامی افراد و خانواده‌ها است. اطلاعات مزبور ملاک بررسی و تعیین میزان استحقاق افراد و خانواده‌ها برای برخورداری از کمک و مساعدت دولت و تعیین استطاعت افراد و خانواده‌ها برای مشارکت در پرداخت حق بیمه خواهد بود.
- علاوه بر سازوکارهای موجود نهادهای حمایتی، خیریه‌ها، موقوفات، مشارکت‌های مردمی و داوطلبانه، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها شناسایی اقشار ضعیف و تشخیص نیاز آنها به صورت محله‌محور و با استفاده از معتمدین، معمرین، روحانیون و بسیجیان و از طریق مساجد و پایگاه‌های بسیج انجام می‌پذیرد.

۱۴- عدم انجام آزمون وسع بر اساس لایه‌بندی و سطح‌بندی خدمات

- انجام آزمون وسع و بررسی اطلاعات پرونده الکترونیک نظام متمرکز تأمین اجتماعی، ملاک تعیین فهرست اولیه افراد توانمند (برخوردار) و ضعیف (نیازمند غیر برخوردار) قرار گرفته و اقشار ضعیف به دو دسته قابل توانمندسازی و غیرقابل توانمندسازی تقسیم می‌شوند.
- کلیه افراد توانمند و دارای استطاعت مالی و نیز اقشار ضعیف قابل توانمندسازی که مشمول قوانین بیمه بازنشستگی کشوری، لشکری و کار و تأمین اجتماعی نیستند و فاقد رابطه مزدبگیری هستند، تحت پوشش بیمه اجتماعی سطح پایه (درمان، بازنشستگی، از کار افتادگی و فوت) قرار می‌گیرند. میزان سهم‌الشرکه دولت بر اساس آزمون وسع تعیین می‌شود. این حکم شامل مددجویان فعلی نهادهای حمایتی نیز است تا پس از توانبخشی و توانمندسازی و خوداتکایی بتوانند پوشش بیمه‌ای خود را تداوم ببخشند.

- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و کلیه سازمان‌های بیمه‌گر اجتماعی مکلفند تمامی موانع بیمه شدن اقشار مختلف نظیر صاحبان حرف و مشاغل آزاد و تجاری، افراد دارای توان و درآمد غیر مزدی و آزادکاران را رفع نمایند.
- کلیه دریافت‌ها و پرداخت‌های افراد و خانوارها (مقرری، مستمری، یارانه و ...) و مابه‌ازای ریالی خدمات، تسهیلات، مساعدت‌ها، حمایت‌ها و کمک‌های دریافتی افراد و خانواده‌ها از طریق پنجره واحد انجام و در پرونده الکترونیک مربوطه ثبت و ضبط و به‌روزرسانی می‌شود.

توانمندسازی فقرا و اقشار آسیب‌پذیر طی برنامه‌های پنجم و ششم توسعه

آقای دکتر حمید پوراصغری

مدیر علمی نشست و معاون امور علمی، فرهنگی و اجتماعی سازمان برنامه و بودجه کشور

آقای دکتر آقامحمدی در سخنرانی خود ضمن برشمردن سیاست‌های کلان حمایتی کشور با توجه به اسناد فرادستی، رویکردهای مرتبط با اشتغال‌زایی و زنجیره‌سازی اشتغال‌زایی با استفاده از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های کشور در جهت حمایت از اقشار آسیب‌پذیر را بیان کرد. باید توجه شود که با وجود تمام اقدامات انجام شده برای توانمندسازی فقرا و اقشار آسیب‌پذیر، این قشر گرامی توان پایینی دارند که این امر باعث آسیب‌پذیری آن‌ها در مقابل تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و آسیب‌های ناشی از آن‌ها به‌ویژه موج‌های تورمی خواهد شد. به همین دلیل لاجرم باید همواره برنامه‌هایی برای کمک به فقرا و توانمندسازی آن‌ها داشته باشیم.

در ادامه به ارائه اهم سیاست‌ها و اقدامات در راستای افزایش رفاه و تأمین اجتماعی برای توانمندسازی فقرا و اقشار آسیب‌پذیر طی برنامه‌های پنجم و ششم توسعه پرداخته می‌شود. با توجه به محدودیت وقت، مجبور هستیم بسیاری از سیاست‌ها، اقدامات و مباحث عمیق را به صورت خلاصه و تیتروار بیان کنیم. در این ارتباط به اهم سیاست‌ها و اقدامات رفاه و تأمین اجتماعی و چالش‌های ذی‌ربط به شرح ذیل اشاره خواهد شد:

- رفاه و تأمین اجتماعی در اسناد بالادستی
- مدل نظام حمایتی و توانمندسازی
- جمعیت هدف برای پوشش حمایتی
- شاخص‌های حمایت‌های اجتماعی

- خانوارهای تحت پوشش پرداخت مستمری
- مباحث اشتغال (ساز و کار ایجاد اشتغال افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی، ایجاد اشتغال پایدار مناطق روستایی و عشایری و طرح‌های اشتغال مددجویی)
- تأمین مسکن
- امنیت غذایی
- حمایت تحصیلی
- پوشش‌های بیمه اجتماعی (پوشش بیمه بازنشستگی و پوشش بیمه پایه سلامت)
- حمایت از ایثارگران، جانبازان و رزمندگان معسر
- بازنشستگان کشوری و لشکری
- چالش‌های اساسی نظام جامع رفاه تأمین اجتماعی (حوزه بیمه‌ای و حوزه حمایتی و توانمندسازی)

رفاه و تأمین اجتماعی در اسناد بالادستی

در ابتدا اشاره‌ای به مباحث رفاه و تأمین اجتماعی در اسناد بالادستی خواهیم داشت. در این رابطه اصول مختلفی در قانون اساسی وجود دارد و اصل ۲۹ این قانون در فصل مربوط به حقوق ملت به برخورداری آن‌ها از یک نظام رفاه اجتماعی اعم از مسکن خوب، مسائل درمانی و بهداشتی و... تأکید دارد. همچنین در بخش‌های دیگر قانون اساسی این تأکید را ملاحظه می‌کنیم. پس همان‌گونه که گفته شد، بحث تأمین اجتماعی جزء آرمان‌های جمهوری اسلامی ایران است که در بالاترین سند کشور؛ یعنی قانون اساسی به صراحت در مورد آن تأکید شده است.

۱- قانون اساسی

اصل ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

«برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه‌ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره حقی همگانی است. دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند» (در این اصل به گروه‌هایی که باید مورد حمایت قرار گیرند توجه شده است).

بندهای ۲ و ۴ اصل ۲۱ قانون اساسی:

«دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام

دهد:

بند ۲- حمایت مادران، به خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند و حمایت از کودکان بی سرپرست.

بند ۴- ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی سرپرست».

۲. **قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی:** (در این قانون به قشرها و موضوعات مختلف مد نظر رفاه و تأمین اجتماعی از جمله بیمه، بحث‌های حمایتی، اقشار آسیب‌پذیر، بخش‌های امدادی در مواجهه با مسائل و حوادث طبیعی از جمله، سیل، زلزله و نیز دستگاه‌های مسئول پرداخته شده است).

فصل اول: اهداف، قلمرو و وظایف (مواد ۱ الی ۵)؛ که عبارتند از قلمروهای بیمه‌ای، حمایتی و امدادی

فصل دوم: اصول و سیاست‌های کلی، اصول و سیاست‌های اقتصادی و اصول و سیاست‌های یارانه‌ای (مواد ۶ الی ۱۰)

فصل سوم: تشکیلات (مواد ۱۱-۱۸)

۳. **قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور**

در این قسمت به آن دسته از قوانین دائمی برنامه‌های توسعه کشور که به‌طور صریح و واضح بر رفاه و تأمین اجتماعی تأکید دارند، اشاره می‌شود:

- ماده ۳: ایجاد صندوق‌های بازنشستگی غیردولتی
- ماده ۵: بیمه تکمیلی بازنشستگان
- ماده ۶ (بند ب): سهم دولت از حق بیمه سازمان تأمین اجتماعی
- ماده ۳۸ (بند ج): باز اجتماعی شدن محکومان دادگاه‌ها
- ماده ۵۲: تسهیلات تکلیفی اشتغال‌زایی مددجویان کمیته امداد امام (ره) و سازمان بهزیستی کشور
- ماده ۵۷ (بند الف): نظام نوین رفاه اجتماعی یکی از مهم‌ترین مواردی است که برای گسترش عدالت، کاهش فقر و کیفیت زندگی اقشار هدف مدنظر قرار گرفته است.
- ماده ۵۷ (جزء ۱ بند الف): بسته سیاستی صیانت اجتماعی - کاهش و کنترل آسیب‌های اجتماعی
- ماده ۵۷ (جزء ۲ بند الف): بسته سیاستی حمایت اجتماعی - زمینه‌سازی بازگشت و حضور فعال افراد آسیب‌دیده در اجتماع
- ماده ۵۷ (جزء ۳ بند الف): بسته سیاستی مساعدت اجتماعی - مهارت‌آموزی
- ماده ۵۷ (جزء ۴ بند الف): بسته سیاستی بیمه‌های اجتماعی - افزایش ضریب نفوذ بیمه‌های اجتماعی
- ماده ۵۷ (تبصره ۲): نظام چندلایه تأمین اجتماعی و ساماندهی حوزه اجتماعی
- ماده ۵۷ (بند پ): پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی: ساماندهی شوراهای مرتبط با سالمندان، کودکان و معلولان
- ماده ۵۷ (جزء ۱ بند پ): حمایت از کودکان در معرض آسیب‌های اجتماعی و دارای معلولیت

- ماده ۵۷ (جزء ۲ بند پ): حمایت از زنان و دختران با اولویت زنان سرپرست خانوار
- ماده ۵۷ (جزء ۳ بند پ): حمایت از سالمندان
- ماده ۵۷ (جزء ۴ بند پ): رصد اطلاعات و مطالعات آسیب‌های اجتماعی
- ماده ۵۷ (جزء ۵ بند پ): امداد اجتماعی و توانمندسازی اقشار و گروه‌های نیازمند و آسیب‌پذیر
- ماده ۵۷ (جزء ۷ بند پ): طراحی و پیاده‌سازی برنامه چتر ایمنی اجتماعی توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
- ماده ۵۷ (جزء ۸ بند پ): اجرای برنامه‌های سلامت اجتماعی توسط سازمان بهزیستی با رویکرد پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و مداخله در بحران‌های اجتماعی
- ماده ۷۹: حمایت اجتماعی (مستمری خانوارهای مددجویان تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی بر مبنای متوسط ۲۰ درصد حداقل دستمزد)
- ماده ۸۰: طرح جامع کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی و حمایت از زنان سرپرست خانوار، بیماران روانی مزمن، سالمندان، تأمین مسکن نیازمندان و کودکان کار
- ماده ۸۱: نظام رفاه و تأمین اجتماعی چندلایه
- ماده ۱۰۴: کنترل و کاهش وقوع طلاق

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

- ماده (۱) تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیت‌های اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقای درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط.
- ماده (۳) استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی.

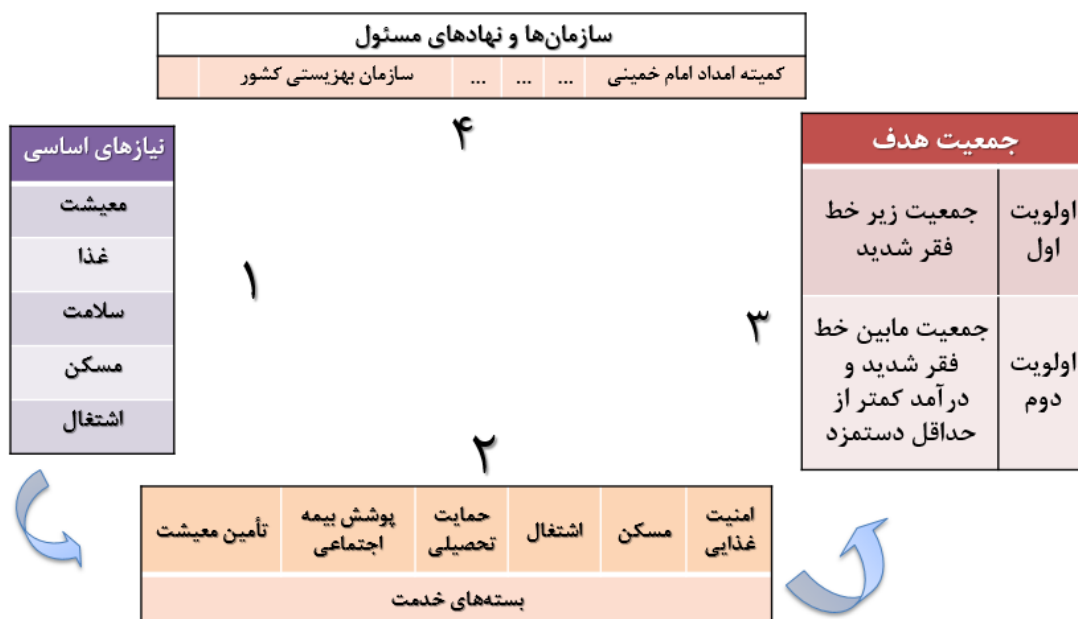
ماده (۸۱) قانون برنامه ششم توسعه

دولت مکلف است در اجرای بند (۴۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم، نسبت به تدوین برنامه، برقراری، استقرار و روزآمدسازی نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی چندلایه مشتمل بر حوزه امدادی، حمایتی و بیمه‌های اجتماعی به‌جز سلامت با رعایت سطح‌بندی خدمات در سطوح پایه، مازاد و مکمل بر اساس غربالگری اجتماعی و آزمون وسیع، نیازمندی‌های فعال و مبتنی بر سطح دستمزد و یا درآمد افراد و خانواده اقدام و پس از طی مراحل قانونی مطابق بودجه سنواتی به اجرا درآورد و به منظور ساماندهی منابع و مصارف مربوط به یارانه‌های اجتماعی، رفع هم‌پوشانی‌ها، دسترسی عادلانه به خدمات، اجرای این نظام از طریق ایجاد پایگاه اطلاعات، سامانه و پنجره واحد

خدمات رفاه و تأمین اجتماعی و مبتنی بر شکل گیری پرونده الکترونیک رفاه و تأمین اجتماعی با تبعیت از پرونده الکترونیک سلامت ایرانیان موضوع ماده (۸۴) این قانون برای تمامی آحاد جامعه صورت می پذیرد و کلیه سازمان ها، صندوق ها، نهادها و دستگاه های اجرایی فعال در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی که به هر نحوی از انحاء از بودجه دولتی و عمومی استفاده می کنند یا از دولت مجوز فعالیت دریافت می نمایند مکلفند طبق ضوابط قانونی از این نظام تبعیت کنند.

مدل نظام حمایتی و توانمندسازی^۱

نظام حمایتی و توانمندسازی

در این نظام حمایتی و توانمندسازی به کمک سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) توانمندسازی و حمایت از اقشار آسیب پذیر صورت می گیرد که در این نظام به شناسایی موارد ذیل طبق مدل فوق پرداخته می شود:

نیازهای اساسی

- معیشت
- غذا
- سلامت
- مسکن
- اشتغال

۱. این مدل برای تعریف بسته های خدمت ویژه اقشار نیازمند نیز استفاده شده است.

بسته‌های حمایتی شامل موارد ذیل است:

- تأمین معیشت
- پوشش بیمه اجتماعی
- حمایت تحصیلی
- اشتغال
- مسکن
- امنیت غذایی

جمعیت هدف برای پوشش حمایتی

- گروه اول - کل جمعیت زیر خط فقر شدید
- گروه دوم - جمعیت مابین خط فقر شدید و خط فقر مطلق با اولویت ارائه خدمات به افراد ذیل:
  - الف - کودکان بی‌سرپرست
  - ب - زنان سرپرست خانوار و خودسرپرست
  - پ - سالمندان
  - ت - معلولان
  - ث - سایرین (بیکاران، معتادان، بیماران مزمن جسمی و روانی و ...)
- تعیین ضوابط تشخیص مصادیق گروه‌های هدف از نظر آسیب‌پذیری و اولویت ارائه خدمات بر عهده وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است.
- فرایند حمایتی و توانمندسازی فوق توسط سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) و سایر سازمان‌ها به صورت بسته‌های حمایتی انجام می‌شود.

بررسی شاخص‌های حمایت‌های اجتماعی

خانوارهای تحت پوشش پرداخت مستمری

یکی از اقدامات مهم دولت، افزایش حمایت اجتماعی از گروه‌های آسیب‌پذیر و نیازمند است. عموماً اقشار آسیب‌پذیر و محروم اجتماعی یا گروه‌های اجتماعی از قبیل سالمندان، معلولان، زنان سرپرست خانوار و کودکان بی‌سرپرست، مد نظر دولت بوده است تا از طریق کمک‌هایی که در قالب دستگاه‌هایی همچون کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی ارائه می‌شود، اثر شرایط اقتصادی، پیامدهای ناخواسته شرایط تحریمی و... را جبران نماید.

تعداد خانوارهای تحت پوشش به منظور تأمین حداقل معیشت از ۲/۲ میلیون خانوار در سال ۱۳۹۲ به ۳/۲ میلیون خانوار در سال ۱۳۹۹ افزایش یافته است و از سوی دیگر مستمری خانوارهای تحت پوشش نهادهای حمایتی طبق ماده (۷۹) قانون برنامه ششم توسعه به صورت ماهانه، افزایش یافته است (البته باید توجه کرد که صرف این آمار نمی‌توان گفت که فقر افزایش یافته است بلکه این افزایش عمدتاً ناشی از حمایت از خانوارهای جدید است که در نوبت اخذ حمایت قرار داشته‌اند و پوشش حمایتی آن‌ها انجام و کامل شده است). گفتنی است مطابق جزء (۲) بند (ب) ماده (۸۰) قانون برنامه ششم توسعه، تحت پوشش قرار دادن مددجویان واجد شرایط پشت نوبتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی مورد تأکید قرار گرفته و به این دلیل تعداد جمعیت تحت پوشش در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۶، افزایش یافته است.

جدول ۱: مقایسه تعداد خانوارهای تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۳۹۲

دستگاه اجرایی	تعداد خانوار در سال ۱۳۹۲	تعداد خانوار در سال ۱۳۹۹	درصد تغییرات سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۲
کمیته امداد امام خمینی (ره)	۱,۵۳۰,۰۰۰	۲,۱۹۲,۶۳۸	۴۳
سازمان بهزیستی کشور	۵۷۰,۰۰۰	۱,۰۶۹,۹۳۱	۸۸
جمع کل	۲,۱۰۰,۰۰۰	۳,۲۶۲,۵۶۹	۵۵

تأمین معیشت

پرداخت مستمری

الف - خانوارهای تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی

ب - خانوارهای تحت پوشش تبصره (۱۴) قانون بودجه سالانه

ماده ۷۹ قانون برنامه ششم توسعه کشور: دولت موظف است در طول اجرای قانون برنامه علاوه بر پرداخت یارانه فعلی، هر سال حداقل مستمری خانوارهای مددجویان تحت حمایت کمیته امداد امام (ره) و سازمان بهزیستی کشور را متناسب با سطح محرومیت بر مبنای ۲۰ درصد حداقل دستمزد مصوب شورای عالی کار، در چارچوب بودجه سنواتی و از محل درآمد قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با حذف خانوارهای پردرآمد و درج ردیف مستقل در جدول موضوع ماده ۳۹ این قانون از طریق دستگاه‌های مذکور پرداخت نماید.

بند الف تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

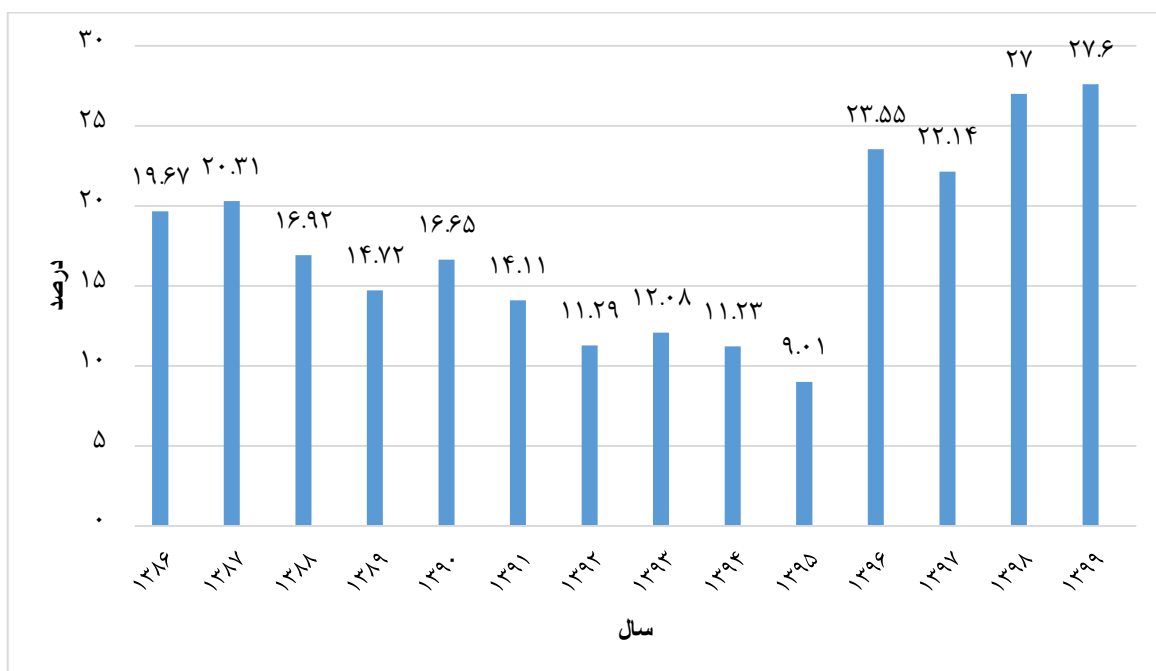
اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با هدف تحقق عدالت، کاهش فقر مطلق و همچنین معطوف نمودن پرداخت یارانه به خانوارهای نیازمند

جدول ۲: عملکرد بند الف تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ (ارقام به میلیارد ریال)

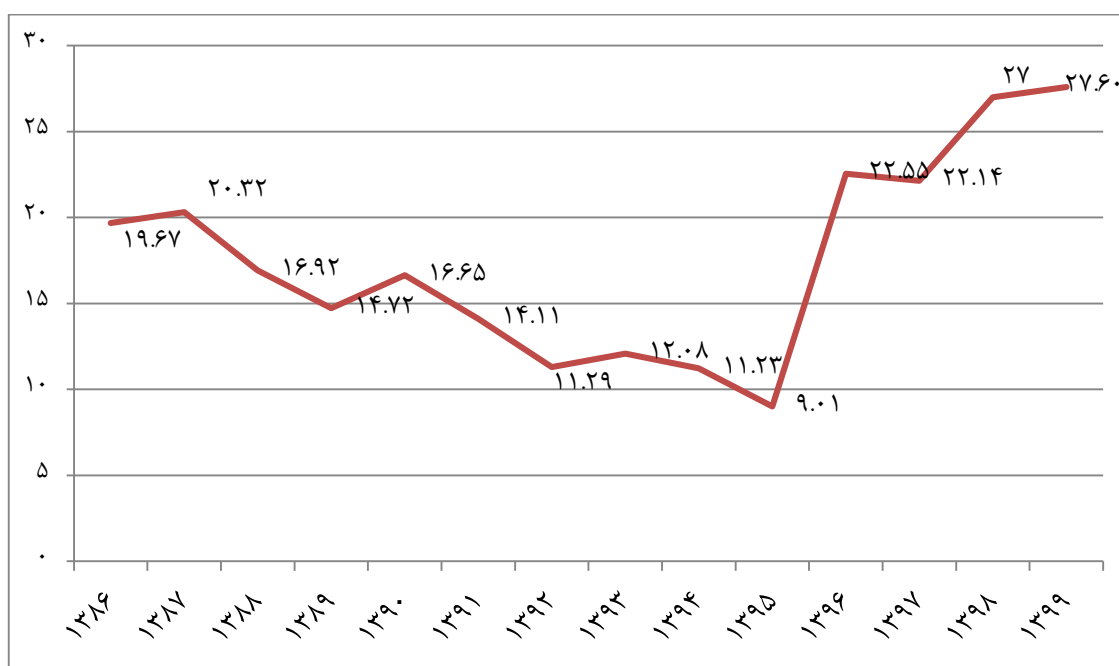
عنوان	۱۳۹۸	قانون بودجه سال ۱۳۹۹
۱. کاهش فقر مطلق خانوارهای هدف از طریق افزایش پرداخت به خانوارهایی که درآمد آن‌ها کمتر از خط حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور است و بیمه زنان سرپرست خانوار و بدسرپرست	۸۴۰۰۰	۱۰۳۰۷۵
۲. اجرای قانون جامع حمایت از معلولین	۱۱۰۰۰	۱۳۰۰۰
جمع	۹۵۰۰۰	۱۱۶۰۷۵

نسبت مستمری پرداختی به مددجویان به حداقل دستمزد

مطابق ماده (۷۹) قانون برنامه ششم توسعه، دولت موظف به پرداخت یارانه به مددجویان متناسب با سطح محرومیت بر مبنای متوسط ۲۰٪ حداقل دستمزد شورای عالی کار است. نسبت مستمری پرداختی به مددجویان به حداقل دستمزد در سال ۱۳۹۲ معادل ۱۱/۲۹ درصد بوده و این رقم در سال ۱۳۹۹ به ۲۷/۶ درصد افزایش یافته است. این امر نشانگر آن است که میزان مستمری پرداختی به مددجویان بیشتر از معیار تعیین شده توسط قانون‌گذار است. در سال ۱۳۹۶ این میزان به ۲۳/۵۵ درصد افزایش یافت لیکن در سال ۱۳۹۷ به دلیل افزایش یک‌باره تعداد مددجویان پشت نوبتی، امکان افزایش مستمری وجود نداشت ولی تعداد افراد بیشتری مشمول دریافت مستمری بیشتر از حداقل ۲۰ درصد حقوق و دستمزد شدند. نسبت مستمری پرداختی به مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی به حداقل دستمزد در سال ۱۳۹۹ معادل ۶/۲۷ درصد بوده که معادل ۷/۶ درصد از هدف قانون بیشتر پرداخت می‌شود.

نمودار ۱: نسبت مستمری پرداختی به مددجویان به حداقل حقوق در سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۹۹

نمودار ۲: نسبت مستمری پرداختی به مددجویان به حداقل دستمزد

در جدول زیر میزان سرانه پرداختی به خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی به تفکیک بعد خانوار آورده شده است. مطابق جدول مذکور سرانه خانوارهای یک نفره از ۵۳ هزار تومان در سال

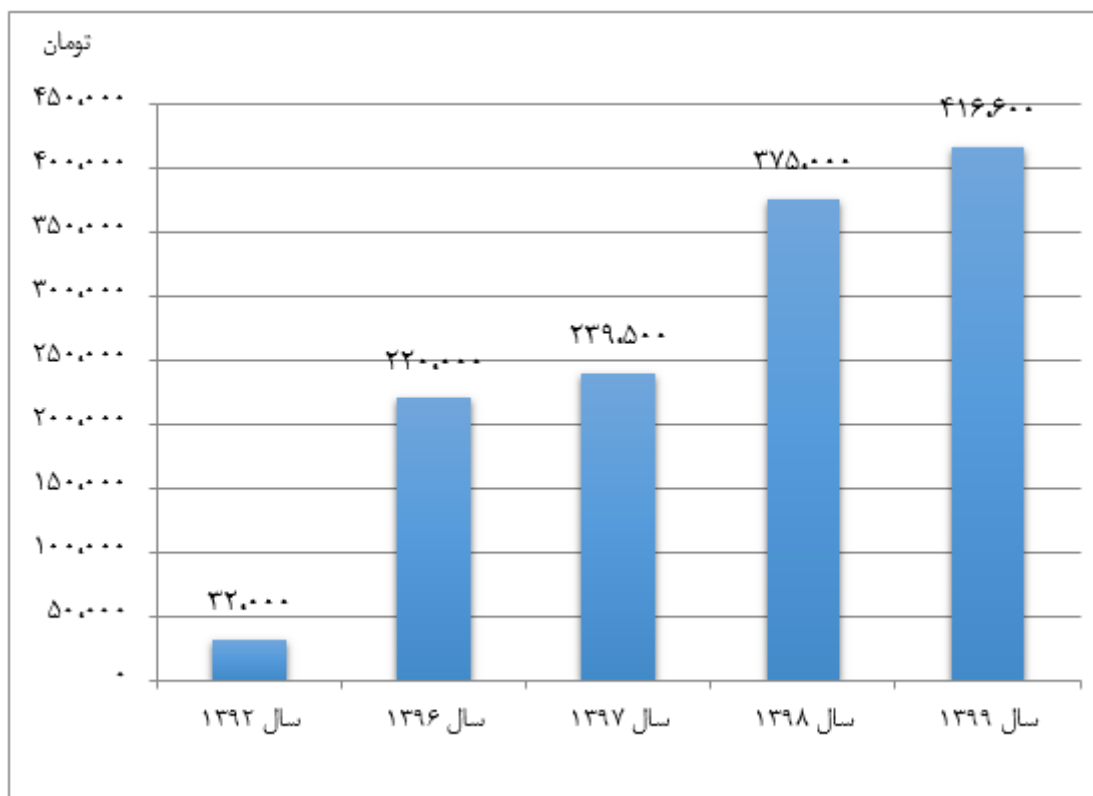
۹۵ به ۲۹۸ هزار و پانصد تومان در سال ۹۹، سرانه خانوارهای دو نفره از ۶۱ هزار تومان به ۵۲۵ هزار تومان، سرانه خانوارهای سه نفره از ۷۲ هزار تومان به ۷۰۴ هزار و پانصد تومان، سرانه خانوارهای چهار نفره از ۸۱ هزار تومان به ۹۰۹ هزار تومان و سرانه خانوارهای پنج نفره و بیشتر از ۱۰۰ هزار تومان به ۱۰۴۹۵ هزار تومان افزایش یافته است. این افزایش‌ها توانسته‌اند بخشی از تورم را پوشش دهند و حمایت مؤثر از خانوارها را بهبود بخشند.

جدول ۳: مقایسه وضعیت پرداخت مستمری به مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۵

خانوار	پرداخت مستمری در سال ۱۳۹۵	پرداخت مستمری در سال ۱۳۹۹
یک نفره	۵۳,۰۰۰	۲۹۸,۵۰۰
دو نفره	۶۱,۰۰۰	۵۲۵,۰۰۰
سه نفره	۷۲,۰۰۰	۷۰۴,۵۰۰
چهار نفره	۸۱,۰۰۰	۹۰۹,۰۰۰
پنج نفره	۱۰۰,۰۰۰	۱۰,۴۹۵,۰۰۰

جدول ۴: میانگین مستمری پرداخت شده به مددجویان از محل اعتبار دستگاه‌های حمایتی و از محل تبصره ۱۴ قانون بودجه طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ (ارقام به تومان)

سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸	سال ۱۳۹۹
۳۲,۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰	۲۳۹,۵۰۰	۳۷۵,۰۰۰	۴۱۶,۶۰۰

نمودار ۳: میانگین مستمری پرداخت شده به مددجویان از محل اعتبار دستگاه‌های حمایتی و از محل تبصره ۱۴ قوانین بودجه طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹

یکی از بسته‌های حمایتی، ایجاد اشتغال بوده است که موارد و مراحل مختلفی شامل مهارت‌آموزی، کارپایی، کارورزی و برنامه هدایت شغلی (پرداخت سرمایه کار و اعطای وام بلاعوض) است.

جدول ۵: ساز و کار ایجاد اشتغال افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی

مهارت‌آموزی	
کارپایی	
کارورزی	
برنامه هدایت شغلی	
اعطای وام	پرداخت سرمایه کار
بلاعوض	

اشتغال

الف) تأمین مالی از محل اعتبارات صندوق توسعه ملی به استناد قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار مناطق روستایی و عشایری.

ب) تأمین مالی از محل تبصره ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کشور (اعطای تسهیلات به خانوارهای تحت پوشش نهادهای حمایتی).

۱- ایجاد اشتغال پایدار مناطق روستایی و عشایری

هدف: استفاده از اعتبارات صندوق توسعه ملی برای ایجاد اشتغال به استناد قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار مناطق روستایی و عشایری.

ایجاد ۱۵۰ هزار فرصت شغلی برای مددجویان روستایی و عشایری تحت پوشش کمیته امداد امام (ره)، سازمان بهزیستی کشور و بنیاد شهید و امور ایثارگران با متوسط ۲۵ میلیون تومان برای هر فرصت شغلی (سقف اعتبار هر فرصت شغلی ۵۰ میلیون تومان است).

معادل ریالی یک میلیارد و پانصد میلیون (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از منابع صندوق توسعه ملی و معادل ریالی یک میلیارد و پانصد میلیون (۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از محل منابع بانک‌های عامل به صورت قرض الحسنه نزد بانک‌های کشاورزی، پست‌بانک و توسعه تعاون و صندوق کارآفرینی امید و صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی

۲- طرح‌های اشتغال مددجویی

بند (ب) تبصره ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۹:

* در اجرای بند (ب) ماده (۸۳) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه و ماده (۵۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانک‌های عامل مبلغ هشتاد هزار میلیارد (۸۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل منابع سپرده‌های پس‌انداز و جاری و قرض الحسنه نظام بانکی را به تفکیک چهار و نه هزار میلیارد (۴۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به کمیته امداد امام خمینی (ره) و بیست و یک هزار میلیارد (۲۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به سازمان بهزیستی کشور با معرفی دستگاه‌های ذی‌ربط به مددجویان و کارفرمایان طرح‌های اشتغال مددجویی با اولویت زنان سرپرست خانوار به صورت تسهیلات قرض الحسنه با بازپرداخت هفت ساله پرداخت کند. در صورتی که هریک از دستگاه‌های مذکور نتواند به هر میزان سهمیه تسهیلات خود را تا پایان آذرماه سال ۱۳۹۹ استفاده نماید، سهمیه مذکور به دیگر دستگاه‌های مشمول تعلق می‌گیرد.

* مبلغ ده هزار میلیارد (۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از منابع این بند در اختیار ستاد اجرایی فرمان امام خمینی (ره) قرار می‌گیرد. ستاد اجرایی معادل این مبلغ به این منابع اضافه می‌کند و برای اشتغال مناطق محروم هزینه می‌نماید.

۳- اشتغال افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی

به منظور اجرای بند (ب) ماده (۸۳) قانون برنامه ششم توسعه و ماده (۵۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، در قالب تبصره (۱۶) قوانین بودجه سنواتی، همه ساله بانک مرکزی مکلف به ارائه تسهیلات اشتغال به مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی است. در جدول ذیل تعداد اشتغال ایجاد شده از محل تسهیلات اشتغال به تفکیک دستگاه‌های مربوطه قابل ملاحظه است. در طول سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ کل اشتغال ایجاد شده از محل اعتبارات بند (ب) تبصره (۱۶) معادل ۳۵۸۳۵۴ فرصت شغلی بوده که معادل ۲۵ درصد اشتغال ایجاد شده (۸۹۳۹۶ فرصت شغلی) مربوط به سازمان بهزیستی و ۷۵ درصد مربوط به مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی به تعداد ۲۶۸۹۵۸ فرصت شغلی است.

گفتنی است در سال ۱۳۹۹ میزان تسهیلات پیش‌بینی شده برای کمیته امداد امام خمینی معادل ۴۹۰۰ میلیارد تومان است که عملکرد هفت ساله آن ۲۳۱۳ میلیارد تومان برای ۵۴۵۹۴ فرصت شغلی بوده است. همچنین تسهیلات مرتبط با سازمان بهزیستی معادل ۲۱۰۰ میلیارد تومان می‌باشد و تاکنون عملکردی برای آن گزارش نشده است.

جدول ۵: تعداد اشتغال ایجاد شده از محل تسهیلات بند (ب) تبصره (۱۶) قوانین بودجه سنواتی برای مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی

سال	کمیته امداد	بهزیستی	جمع	درصد
۱۳۹۶	۱۰۲۸۴۷	۲۳۲۸۴	۱۲۶۱۳۱	۲/۳۵
۱۳۹۷	۷۳۱۱۱	۳۵۵۱۱	۱۰۸۶۲۲	۳/۳۰
۱۳۹۸	۹۳۰۰۰	۳۰۶۰۱	۱۲۳۶۰۱	۵/۳۴
جمع	۲۶۸۹۵۸	۸۹۳۹۶	۳۵۸۳۵۴	۱۰۰
درصد	۷۵	۲۵	۱۰۰	

جدول ۶: اشتغال از محل اعتبارات دستگاه‌های حمایتی در قانون بودجه کشور (ارقام به میلیارد تومان)

سال	مصوب ۱۳۹۷		عملکرد سال ۱۳۹۷		مصوب ۱۳۹۸		مصوب ۱۳۹۹	
	نفر	اعتبار	نفر	اعتبار	نفر	اعتبار	نفر	اعتبار
سازمان بهزیستی کشور	۴۷۰۰	۱۷	۳۶۷۰۰	۱۷	۵۶	۲۶۰۰۰	۳۵	
کمیته امداد امام خمینی (ره)	۱۲۰۰۰۰	۴۹۶	۱۱۵۰۰۰	۴۸۰	۴۶۲	۱۴۰۰	۱۵۷	
جمع	۱۲۴۷۰۰	۵۱۳	۱۵۱،۷۰۰	۴۹۷	۵۱۸	۲۷۴۰۰	۱۹۲	

جدول ۷: عملکرد سایر شاخص‌ها بر اساس قوانین بالادستی نظام رفاه و تأمین اجتماعی

عنوان هدف کمی	واحد اندازه‌گیری	عملکرد سال ۱۳۹۵	عملکرد سال ۱۳۹۶	عملکرد سال ۱۳۹۷	عملکرد سال ۱۳۹۸
ایجاد اشتغال در مناطق محروم	شغل	۲۰۰	۳۰۰	۲،۰۰۰	۰
افزایش حمایت از بیماران روانی مزمن	درصد	۱۵	۳۰	۴۵	۵۰
افزایش افراد تحت پوشش خدمات بهزیستی	نفر	۵،۰۰۰،۰۰۰	۵،۴۰۰،۰۰۰	۶،۰۰۰،۰۰۰	۵،۶۰۰،۰۰۰
افزایش حمایت از کودکان بی سرپرست از ۲۳۴۰۲ به ۲۵۸۲۸ نفر	نفر	۲۳،۴۰۲	۲۵،۵۰۰	۲۶،۰۰۰	۲۶،۵۵۴
افزایش حمایت از کودکان یتیم از ۲۷۵۰۰۰ به ۳۰۹۶۹۵ نفر	نفر	۲۸۰،۵۰۰	۲۹۱،۸۲۲	۳۰۰،۰۰۰	۲۹۴،۰۴۹
افزایش حمایت از معنادان از ۱۳۰۰۰۰ به ۱۴۳۲۴۹۸ نفر	نفر	۱،۳۰۰،۰۰۰	۱،۳۸۰،۴۸۱	۱،۳۹۷،۹۸۷	۱،۴۱۵،۳۴۳
افزایش حمایت از کودکان کار	نفر	۴،۰۰۰	۶،۰۰۰	۴،۸۵۰	۸،۰۳۰
افزایش توانبخشی مبتنی بر جامعه روستایی از ۴۳۴۰۰۰ به ۶۰۰۰۰۰ نفر	نفر	۴۳۴،۰۰۰	۵۰۰،۰۰۰	۵۰۰،۰۰۰	۵۰۰،۰۰۰
غریبالگری شنوایی از ۹۶۶۰۰۰ به ۱۵۴۵۰۰۰ نفر	نفر	۹۶۶،۰۰۰	۱،۱۸۷،۵۲۵	۱،۳۶۰،۰۰۰	۱،۴۰۵،۰۰۰
افزایش خانوارهای مستمری بگير از ۲۲۴۰۰۰۰ به ۲۸۳۰۲۰۸ خانوار	خانوار	۲،۶۲۳،۷۶۸	۲،۹۸۷،۰۷۸	۲،۰۲۷،۰۱۱	۳،۲۰۰،۰۰۰
غریبالگری بینایی کودکان از ۳ میلیون به ۳۱۵۳۰۲۰ نفر	نفر	۳،۰۰۰،۰۰۰	۳،۳۲۶،۶۷۶	۳،۰۹۹،۰۳۰	۳،۱۲۱،۸۱۲
افزایش کودکان تحت پوشش تغذیه از ۲۰۴۹۶۵ به ۳۳۰۰۹۸ نفر	نفر	۲۰۴،۹۶۵	۲۷۰،۰۰۰	۲۱۰،۹۱۰	۲۵۶،۹۶۰
کنترل افزایش طلاق از ۱۶۳۲۲۸ به ۱۷۶۱۱۹ نفر	نفر	۱۶۳،۲۲۸	۱۷۴،۵۹۷	۱۷۱،۸۷۶	۳۰،۲۶۸

تأمین مسکن

- اختصاص مبلغ ۲۰۰ میلیارد تومان بابت ساخت مسکن مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام (ره) در سال ۱۳۹۸.
- اختصاص مبلغ ۱۰۰ میلیارد تومان بابت ساخت مسکن مددجویان تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور در سال ۱۳۹۸.

جدول ۸: تأمین مسکن در دستگاه‌های حمایتی از محل اعتبارات دستگاه‌ها طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۹ (ارقام اعتبار به میلیارد تومان)

۱۳۹۹		۱۳۹۸		۱۳۹۷		۱۳۹۶		سال
اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	
۴۰۰	۹۰۵۰۰	۳۸۵	۸۰۶۴۲	۴۳۴	۸۱۸۰۰	۲۷۵	۷۰۴۰۰	کمک به تأمین، تعمیر و اجاره مسکن

امنیت غذایی

ارائه بسته حمایت غذایی (کاهش فقر تغذیه)

به افراد مبتلا به سوءتغذیه تعلق می‌گیرد با اولویت گروه‌های زیر:

- کودکان زیر ۶ سال
  - زنان باردار و شیرده نیازمند
  - خانواده‌های دارای فرزند چندقلوی تحت پوشش
  - زنان سرپرست خانوار نیازمند
- این افراد از طریق شبکه بهداشت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شناسایی و معرفی می‌شوند و بسته‌های غذایی در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد.

جدول ۹: امنیت غذایی در دستگاه‌های حمایتی از محل اعتبارات دستگاه‌ها طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۹

۱۳۹۹		۱۳۹۸		۱۳۹۷		۱۳۹۶		سال
اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	
۳۰۰	۳۳۶۰۰۰	۲۸۱	۳۷۰۶۰۰	۱۴۱	۳۷۵۶۰۰	۱۶۴	۳۰۲۶۰۰	کمک به بهبود تغذیه

(ارقام اعتبار به میلیارد تومان)

حمایت تحصیلی

الف - کمک هزینه تحصیلی به دانش‌آموزان تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی

ب - کمک به شهریه پرداختی دانشجویان تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی

جدول ۱۰: کمک هزینه تحصیلی به دانش‌آموزان تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی از محل اعتبارات دستگاه‌ها طی سال‌های

۱۳۹۶-۱۳۹۹

۱۳۹۹		۱۳۹۸		۱۳۹۷		۱۳۹۶		سال
اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	
۷۰	۳۵۰۰۰	۶۱	۳۰۰۰۰	۴۷	۲۲۳۰۰۰	۲۸	۱۶۸۰۰۰	کمک هزینه تحصیلی به دانش‌آموزان

(ارقام اعتبار به میلیارد تومان)

جدول ۱۱: کمک به شهریه پرداختی دانشجویان تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی از محل اعتبارات دستگاه‌ها طی سال‌های

۱۳۹۶-۱۳۹۹

۱۳۹۹		۱۳۹۸		۱۳۹۷		۱۳۹۶		سال
اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	
۲۱۴	۷۹۵۰۰	۱۹۶	۸۴۴۶۱	۲۰۶	۱۰۰۰۰۰	۱۲۵	۸۵۰۰۰	کمک شهریه دانشجویی

(ارقام اعتبار به میلیارد تومان)

پوشش بیمه اجتماعی

الف - پوشش بیمه بازنشستگی

ب - پوشش بیمه پایه سلامت

جدول ۱۲: حق بیمه بازنشستگی مددجویان تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی از محل اعتبار دستگاه‌های حمایتی

مصوب سال ۱۳۹۹		مصوب سال ۱۳۹۸		عملکرد سال ۱۳۹۷		سال
اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	
۱۴۰	۱۲۶۰۰۰	۱۲۹	۱۴۸۴۰۰	۱۰۶	۱۳۲۵۰۰	سازمان بهزیستی کشور
۳۸۱	۲۰۳۰۰۰	۳۱۴	۲۱۵۰۰۰	۳۰۶	۲۵۰۰۰۰	کمیته امداد امام خمینی (ره)
۵۲۱	۳۲۹۰۰۰	۴۴۷	۳۶۳۴۰۰	۴۱۲	۳۸۲۵۰۰	جمع کل

(ارقام اعتبار به میلیارد تومان)

پوشش بیمه پایه سلامت

جدول ۱۳: بیمه پایه سلامت رایگان مددجویان تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹

۱۳۹۹		۱۳۹۸		سال
اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	
۶۷۷/۳	۱.۲۶۱.۵۵۶	۶۲۱/۴	۱۲۶۱۰۰۰	بیمه پایه سلامت

(ارقام اعتبار به میلیارد تومان)

پوشش بیمه سلامت به صورت رایگان ارائه می‌شود. این افراد بیمه می‌شوند تا وقتی که به سن بازنشستگی می‌رسند از پوشش سازمان‌های حمایتی خارج شوند.

اقدامات دولت در طی سال‌های اخیر

در مجموع طی سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ مبلغ ۸۱،۶۲۵ میلیارد تومان برای حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و کاهش فقر به شرح ذیل اختصاص یافته است:

- پیش‌بینی مبلغ ۱۰،۳۰۷ میلیارد تومان از محل اعتبارات ردیف (۲۴) جدول مصارف تبصره (۱۴) قانون بودجه سال ۱۳۹۹ برای پرداخت مستمری به خانواده‌های تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و کمیته

امداد امام خمینی (ره) که افزایش رشد ۱۵ درصدی مستمری نسبت به سال قبل از ابتدای سال جاری داشته است، همچنین از محل اعتبارات عمومی دستگاه‌های حمایتی نیز رشد ۱۵ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۸ داشته است.

– اختصاص مبلغ ۳،۲۳۶ میلیارد تومان به کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور از محل اعتبارات عمومی و هدفمندی یارانه‌ها بابت پرداخت مستمری و خدمات حمایتی به مددجویان تحت پوشش در سال ۱۳۹۸.

– اختصاص مبلغ ۱۹،۳۵۰ میلیارد تومان بابت پرداخت مستمری و ارائه خدمات حمایتی و توانبخشی به مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور در سال ۱۳۹۹.

– اضافه نمودن ۶۴۰،۰۰۰ خانوار به خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و پرداخت مستمری به آنان در سال ۱۳۹۸.

– اضافه نمودن ۴۶۰،۰۰۰ خانوار پشت نوبتی به خانوارهای تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و پرداخت مستمری به آنان از محل اعتبارات عمومی و هدفمندی یارانه‌ها در سال ۱۳۹۸.

– پرداخت ۱،۸۹۴ میلیارد تومان از محل اعتبارات عمومی دستگاه‌های حمایتی و همچنین پرداخت ۸،۶۹۰ میلیارد تومان از محل تبصره (۱۴) قانون بودجه سال ۱۳۹۸ برای پرداخت مستمری به خانوارهای تحت پوشش و پشت نوبتی دستگاه‌های حمایتی با متوسط پرداختی مستمری ۲۷۷ هزار تومان که نسبت به سال ۱۳۹۷ با رشد ۱۶ درصدی روبه‌رو بوده است.

– اختصاص مبلغ ۲۰ میلیارد تومان بابت پیشگیری از ویروس کرونا در مراکز نگهداری و توانبخشی شبانه‌روزی سازمان بهزیستی کشور.

– پرداخت حمایت معیشتی ماهانه به مبلغ ۲،۵۰۰ میلیارد تومان در ۵ نوبت (در مجموع ۱۲،۵۰۰ میلیارد تومان) به حدود ۲۰ میلیون خانوار (۶۰ میلیون نفر) از محل افزایش قیمت بنزین از آبان ماه سال ۱۳۹۸ تا پایان همان سال.

– پرداخت مبلغ ۳۲۷ میلیارد تومان در ۵ مرحله (در مجموع ۱،۶۳۵ میلیارد تومان) به یک میلیون خانوار آسیب‌دیده از بیماری کرونا که تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی نبوده‌اند.

– اختصاص مبلغ ۳،۰۰۰ میلیارد تومان از محل صندوق توسعه ملی بابت پرداخت مقرری بیمه بیکاری به افرادی که در اثر شیوع بیماری کرونا شغل خود را از دست داده‌اند که تاکنون ۱،۲۸۶ میلیارد تومان آن به افراد مشمول اختصاص یافته است.

– پرداخت حمایت معیشتی ماهانه به مبلغ ۲،۵۱۰ میلیارد تومان (در مجموع ۳۱،۰۰۰ میلیارد تومان) در حدود ۲۰ میلیون خانوار (۶۰ میلیون نفر) از محل افزایش قیمت بنزین در سال جاری.

حمایت از ایتثارگران، جانبازان و رزمندگان

- افزایش ۵۰ درصد حقوق حالت اشتغال جانبازان؛
- اختصاص ۲۵۰۰ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۸ بابت پرداخت بخشی از مطالبات بیمه تکمیلی درمان ایتثارگران؛
- شروع اقدامات لازم برای تسویه مطالبات ایتثارگران شامل مطالبات بیمه تکمیلی ایتثارگران، شهریه دانشجویی؛ پاداش پایان خدمت ایتثارگران و شهدای بازنشسته، مطالبات اجرای ماده (۳۸) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایتثارگران بالغ بر ۷۰۰۰ میلیارد تومان.

بازنشستگان کشوری و لشکری

- در مورد بازنشستگان، هم بیمه تکمیلی و هم متناسب‌سازی حقوق انجام شده است.
- اختصاص مبلغ ۵،۰۰۰ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۸ و ۱۰،۰۰۰ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۹ به صندوق‌های بازنشستگی کشوری و لشکری بابت متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان و مستمری‌بگیران علاوه بر تأمین بیش از ۹۰ درصد اعتبار مورد نیاز برای پرداخت حقوق آنان.
- اجرای ماده (۳۰) قانون برنامه ششم توسعه در راستای متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان با ۹۰ درصد حقوق شاغلان مشابه از مهرماه سال ۱۳۹۹ که برآورد بار مالی آن برای ۶ ماهه دوم سال جاری حدود ۲۵،۰۰۰ میلیارد تومان است.
- اجرای متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان سازمان تأمین اجتماعی از شهریور ماه به مبلغ ۱۶،۰۰۰ میلیارد تومان که از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به سازمان تأمین اجتماعی، تأمین خواهد شد.
- اختصاص مبلغ ۲،۵۰۰ میلیارد تومان بابت افزایش ۵۰ درصدی حق عائله‌مندی و اولاد بازنشستگان کشوری و لشکری.

چالش‌های اساسی نظام جامع رفاه تأمین اجتماعی

- ۱- حوزه بیمه‌ای
  - کمبود منابع برای پوشش گروه‌های جدید با حمایت دولت
  - تسهیل شرایط استفاده از بازنشستگی‌های پیش از موعد، علیرغم افزایش طول عمر و امید به زندگی
  - عدم تعادل منابع و مصارف صندوق‌ها
  - عدم توان دولت در پرداخت تعهدات خود که عمدتاً ناشی از قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی است (سالانه حدود ۴۰ هزار میلیارد تومان)
  - بی‌ثباتی مدیریتی در صندوق‌های بازنشستگی
  - عدم اجرای حکمرانی علمی در مدیریت صندوق‌ها به‌ویژه در حوزه سرمایه‌گذاری

۲- حوزه حمایتی و توانمندسازی

- ناتوانی در پوشش کل خانوارهای نیازمند به دلیل کافی نبودن اعتبارات
- مناسب نبودن سازوکارهای شناسایی و پذیرش نیازمندان
- ناقص بودن پایگاه اطلاعاتی برای شناسایی، پوشش و رصد وضعیت جامعه
- کافی نبودن میزان پرداخت‌های معیشتی در بخش حمایتی در مقایسه با هزینه‌های زندگی
- ضعف رویکرد پیشگیری به‌ویژه در مورد مقابله با فقر، محرومیت و آسیب‌های اجتماعی
- عدم تعیین مسئولیت اجتماعی همه بخش‌ها در کاهش فقر و محرومیت
- برخورد با معلول به جای علت در حوزه آسیب‌های اجتماعی

ارزیابی و آسیب‌شناسی هدفمند کردن رایانه‌ها

آقای دکتر محمد حسین صابر

رئیس سازمان هدفمندی یارانه‌ها

در سه بخش مطالب خود را ارائه خواهم کرد:

الف- عمومی؛ یارانه و هدفمندی یارانه

ب؛ ارزیابی هدفمند کردن یارانه‌ها

ج؛ آسیب‌شناسی در حوزه هدفمند کردن یارانه‌ها

همان‌طور که مستحضر هستید، از وظایف اصلی دولت‌ها ثبات اقتصادی و تخصیص بهینه منابع است. بر همین اساس دولت‌ها تلاش می‌کنند با تحریک عرضه و تقاضا ثبات اقتصادی ایجاد کنند. گاهی در تخصیص بهینه بین بخش‌ها و فعالیت‌های مختلف اقتصادی حالت ایتیم حاصل نخواهد شد که در این شرایط دولت‌ها با ابزار مختلف وارد بازار خواهند شد و به اصطلاح در بازار مداخله می‌کنند که می‌توان به ابزارهای مالیات و یارانه اشاره کرد که بازار را به سمت تخصیص بهینه منابع هدایت خواهد کرد.

تعریف یارانه

بر اساس تعریف OECD یارانه نتیجه‌ای از اقدام و عمل دولت است که منافی را با افزایش سطح درآمد به مصرف‌کننده‌ها می‌رساند و در عین حال منافی را با کاهش هزینه تولید به تولیدکننده‌ها می‌رساند. سابقه یارانه در ایران به سال ۱۳۱۱ برمی‌گردد که دولت در قانون تشکیل سیلو، گندم خریداری شده را ذخیره‌سازی کرد و موضوع یارانه به سال‌های آتی هم رسانده شد. پس از انقلاب و با آغاز جنگ، ایران با کمبود سوخت، دارو و کالاهای اساسی مواجه شد. این امر باعث شد دولت مجدداً در تهیه و توزیع کالاهای اساسی تحت

عنوان یارانه کالا ورود کند. به گونه‌ای که در برنامه‌های توسعه‌ای پس از جنگ، میزان یارانه‌های پرداختی توسط دولت، به طور چشمگیری افزایش یافت.

هدفمندی یارانه

هدفمندی به معنی افزایش سطح برخورداری گروه‌های آسیب‌پذیر از حمایت‌هاست و سهم طبقات پایین درآمدی از این حمایت‌ها افزایش می‌یابد. باید در نظر داشت در زمان هدفمندی یارانه‌ها دو پارامتر تأثیرگذار خواهند بود که عبارتند از:

۱- هدف؛ افزایش رفاه اجتماعی؛

۲- محدودیت بودجه.

اگر قرار باشد هدفمندی یارانه‌ها به شکل درست انجام شود تا سطح برخورداری گروه‌های آسیب‌پذیر، به‌ویژه سطح پایین از حمایت‌ها با محدودیت بودجه افزایش یابد، به ناچار باید یارانه را از سایر طبقات کاهش دهیم. بر این اساس لایحه هدفمندی یارانه‌ها در دی‌ماه سال ۱۳۸۷ به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد و پس از یک سال در دی‌ماه سال ۱۳۸۸ این طرح به تصویب رسید.

تاکنون **یارانه نقدی** به اقشار آسیب‌پذیر پرداخت شده است و **یارانه معیشتی** نیز حاصل مابه‌التفاوت نرخ بنزین ایجاد شد. با شیوع ویروس کرونا، یارانه کرونا در چهار ماه متوالی، وام یک میلیون تومانی در دو مرحله، همچنین اخیراً یارانه جدید معیشتی با نرخ ۱۰۰ و ۱۲۰ هزار تومان به اقشار مختلف هدف پرداخت شد. با توجه به کاهش فقر مطلق یارانه معیشتی به مستمری‌بگیران، مشمولان و مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی پرداخت شد.

ارزیابی یارانه

- لازمه ارزیابی یارانه، مراحل اجرایی هدفمندی یارانه‌هاست که عبارتند از:
- میزان وسعت نیاز یارانه
- شناسایی گروه‌های جمعیتی و اولویت‌بندی آنها
- اجرای یارانه
- نظارت و ارزشیابی

اهداف اصلی و مهم هدفمندی یارانه‌ها

۱- اصلاح الگوی مصرف انرژی: شدت انرژی در ایران سه برابر متوسط جهانی است و به این معناست که کارایی مناسبی در مصرف انرژی و تبدیل آن به ثروت نداریم. همان‌گونه که مقام معظم رهبری در استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی جهت افزایش تولید، افزایش اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقای شاخص‌های

عدالت اجتماعی اشاراتی داشتند که باید مشخص شود جایگاه ما در این اهداف کجاست؟ آیا به این اهداف دست یافته‌ایم یا نه؟

۲- افزایش کارایی اقتصادی؛

۳- افزایش تولید؛

۴- افزایش اشتغال.

در مراحل اجرای هدفمندی یارانه‌ها از شروع تا چند سال اخیر، بیش از ۸۰ درصد صرف یارانه نقدی شده است. در تولید نتوانستیم به ۳۰ درصد برسیم. بحثی که در جامعه مطرح است این است که چرا دولت یارانه را افزایش نمی‌دهد؟ و چرا مجلس از افزایش یارانه‌ها حمایت می‌کند؟

باید گفت در این خصوص روشنگری نیاز است و باید دانست که این یارانه، صرفاً یارانه نقدی نیست که به مردم پرداخت می‌شود. نکته‌ای که از ابتدا به اشتباه ریل‌گذاری شد این بود که گفته شد این یارانه باید به صورت مستقیم پرداخت شود و این مبلغ ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومان مشخص شد.

یارانه افزایش سطح رفاه دهک‌های پایین است که لزوماً با پرداخت یارانه نقدی نبوده است. به همین دلیل در قانون هدفمندی یارانه‌ها به گسترش نظام جامع تأمین اجتماعی و افزایش اشتغال توجه شده است. در این حوزه با کمک سازمان برنامه و بودجه ردیف‌های مختلفی در تبصره ۱۴- تبصره اصلی یارانه‌ها- مشخص شد که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- کاهش فقر مطلق؛ این یارانه به کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی پرداخت شده و سالیانه در حال افزایش است.
- دسترسی عادلانه مردم به سلامت؛ با عنوان طرح تحول سلامت با هدف کاهش هزینه‌های ساخت دارو تصویب شد.
- برقراری و کمک به ایجاد زیرساخت تعاملات الکترونیکی.

انواع یارانه

بر اساس اهداف دولت یا زنجیره تولید و مصرف کالا انواع مختلفی از یارانه وجود دارد. در اینجا به یارانه مهم‌تر «آشکار و پنهان» خواهیم پرداخت.

یارانه آشکار؛ در این یارانه، مبلغی پرداخت می‌شود که با قیمت تمام‌شده و آنچه به دست مردم می‌رسد، این اختلاف قیمت کاهش می‌یابد.

- یارانه پنهان؛ در حوزه یارانه پنهان، انواع یارانه وجود دارد که دولت در بودجه و اجرا مورد توجه قرار داده است. یارانه‌ای که در بودجه عمومی برای حوزه‌های مختلف آموزش، کشاورزی، سلامت و رفاه در نظر گرفته شده، بیش از ۱۰۰۰ هزار میلیارد تومان است که می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

- یارانه تبصره ۱۴ برای هدفمندی: ۱۸۸ هزار میلیارد تومان
  - یارانه تسهیلات اعطایی از جمله صندوق توسعه ملی، صندوق نوآوری و شکوفایی و تبصره ۱۸: بیش از ۷۰ هزار میلیارد تومان
  - یارانه پنهان در حوزه انرژی و کالای اساسی و دارو: بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار
  - یارانه حوزه انرژی؛ بیش از ۹۹۰ میلیارد تومان
- این اعداد و ارقام نشان‌دهنده کاهش فاصله یارانه پنهان دولت نسبت به بودجه شرکت‌های دولتی است. این امر باعث می‌شود ما نتوانیم به کارایی اقتصادی کامل دست یابیم. برای جبران این مسئله نیاز است به یارانه پنهان توجه ویژه‌ای داشته و در نتیجه باید در روش اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها بازنگری کنیم. ما باید بتوانیم به تولید و اشتغال کمک کنیم.
- لذا ارگان‌ها و دستگاه‌های مختلف باید در طرح تحول اقتصادی با دولت همکاری داشته باشند. در طرح تحول اقتصادی قرار شد اصلاح نظام مالیاتی، اصلاح نظام گمرکی، اصلاح نظام بانکی و... مد نظر قرار گیرد. در این راستا و با انجام این کارها، هدفمندی یارانه‌ها در حمایت از اقشار آسیب‌پذیر نمایان خواهد شد.

راهکارها

دولت جمهوری اسلامی ایران یک اقتصاد منبع‌محور است و برای حرکت به سمت کارایی‌محور نیاز است در حوزه استفاده از منابع عمومی یا منبع انرژی‌های تجدیدناپذیر بازنگری‌هایی صورت گیرد، در نتیجه باید اصلاح الگوی مصرف نیز مشخص شود.

بر اساس آمار به دست آمده، تلفات در حوزه انرژی در کشور معادل بیش از ۵۰۰ میلیون بشکه نفت خام است. این عدد می‌تواند کمک شایانی به دهک‌های پایین جامعه داشته باشد. لازمه این امر، اصلاح ساختار و جراحی اقتصادی با اجماع ارگان‌های ذی‌ربط و عدم تمرکز روی پرداخت یارانه است.

شفافیت

کارمندان دولت معتقدند اولین جایی که مالیات دیده می‌شود، فیش حقوقی آنهاست و اعتقادی به افزایش مالیاتی ندارند. دلیل این امر عدم شفاف‌سازی موارد مصرف مالیات است. از این رو باید در این حوزه شفافیت صورت گیرد تا مردم بدانند این مالیات در چه جاهایی صرف می‌شود.

در هدفمندی یارانه‌ها نیز می‌توان این مسئله را شفاف کرد؛ یعنی باید مشخص کرد که هدفمندی یارانه‌ها منابع حاصل از فروش حامل‌های انرژی است و مردم بدانند این منابع غیر از یارانه نقدی پرداختی به آنهاست. همچنین باید روشن شود که دستگاه‌های مربوطه‌ای که این منابع را دریافت می‌کنند، در چه جاهایی به کار می‌گیرند و عملکرد آنها چگونه بوده است؟

ما انتظار داشتیم در حوزه نیروگاه‌ها، پایان دوره ۱۰ ساله قانون هدفمندی یارانه‌ها راندمان عملکرد نیروگاه‌ها از ۳۷ درصد به ۴۵ درصد افزایش یابد، اما همچنان شاهد کاهش راندمان در این حوزه هستیم و راندمان نیروگاه‌ها در حال حاضر ۳۸ درصد است. از این‌رو می‌توان نتیجه گرفت در این حوزه اتلاف انرژی صورت گرفته و منابع حاصل از حامل‌های انرژی به نحو شایسته و درست استفاده نشده است.

قوانین مکمل قانون هدفمندی یارانه‌ها

از جمله این قوانین می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- قانون حمایت از گسترش حمل و نقل عمومی؛
- قانون اصلاح الگوی مصرف؛

همه این موارد بر اساس اصلاح ساختار و اجماع همه ارگان‌ها در این بخش نمایان خواهد شد.

یارانه نقدی

هدف از پرداخت یارانه نقدی کمک به دهک‌های پایین از طریق کاهش حمایت‌ها از دهک‌های بالای جامعه است. همان‌گونه که مستحضر هستید، یارانه نقدی به طور مساوی بین اقشار و دهک‌های مختلف تقسیم می‌شود که این مسئله با تعریف توزیع عادلانه منافات دارد. جامعه روستایی و شهری و دهک‌های مختلف این جوامع باید دسته‌بندی شوند تا متناسب با این تقسیم‌بندی، یارانه پرداخت شود.

برای اینکه اعتراض‌ها و انتقادات به نحوه توزیع یارانه وجود نداشته باشد، باید شفاف با مردم صحبت کرد و مردم بدانند بر اساس چه معیارها و ملاک‌هایی در چه دهک جامعه قرار می‌گیرند؟ برای نمونه از زمانی که یارانه معیشتی مرحله دوم پرداخت شد، اعتراضات زیادی وجود دارد که چرا عده‌ای مشمول این یارانه نشدند؟

هرچند شاخص‌هایی برای این تقسیم‌بندی مشخص شد، اما اگر سامانه‌ای وجود داشته باشد که مردم بتوانند با خود اظهاری در آن سامانه، قرارگیری خود را در دهک‌های مختلف جامعه مشخص کنند، شفافیت در عملکرد صورت خواهد گرفت. بنابراین، باید در اجرای مراحل هدفمندی یارانه‌ها مرحله نظارت و ارزش‌یابی تقویت شود.

پرداخت‌های حمایتی

آقای دکتر احمد میدری

معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

بحثی که بنده در این جلسه ارائه خواهم کرد، پرداخت‌های حمایتی است. آخرین پرداخت حمایتی دولت در سال جاری و هفته گذشته انجام شد که مبلغ ۱۰۰ هزار تومان به ازای هر نفر و ۱۲۰ هزار تومان به ازای هر نفر در خانواده‌های تحت پوشش نهادهای حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی بود. شایان ذکر است که این مبلغ جوابگوی حداقل نیازها نخواهد بود و انتظارات مردم بیش از این مبلغ است. باید گفت دولت با شرایط سخت مالی و شرایط بد تحریم‌ها و کاهش فعالیت‌های اقتصادی ناشی از شیوع کرونا مواجه شده که در نتیجه این امر درآمدها در بخش‌های دولتی و خصوصی کاهش یافته است. از آنجا که دولت علاقه‌مند و وظیفه خود می‌داندست کمک‌های حمایتی به مردم داشته باشد، لذا مبلغی را با توافق مجلس تعیین کردند که به حداقل ۲۴ میلیون نفر پرداخت گردد. پرسش اصلی اینجاست که این افراد چگونه تعیین و انتخاب شدند؟ باید گفت معیار انتخاب این افراد به این ترتیب بود که هیچ یک از اعضای خانواده‌های مشمول، کارمند یا بازنشسته صندوق‌های بازنشستگی کشوری و لشکری و تأمین اجتماعی و در بخش خصوصی مشغول به فعالیت نباشد. حدود ۵۰ میلیون نفر مشمول این طرح هستند. وظیفه شناسایی این افراد به عهده وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی بود. بر اساس مجموع شاخص‌های مالی این افراد و نهادهای مالی کشور بودجه لازم برای پرداخت یارانه به این اقشار در نظر گرفته شد. سازمان هدفمندی یارانه‌ها در خصوص پرداخت یارانه‌ها به این اقشار، با بانک‌ها هماهنگی‌های لازم را انجام دادند.

مبلغ ۱ میلیون تومان وام کمک معیشتی به تمام یارانه‌بگیران تعلق گرفت و پرداخت شد. در مرحله دوم این مبلغ به ۱۱ میلیون نفر از اقشار هدف پرداخت شد.

در ابتدای شرایط کرونایی اقداماتی برای خانواده‌های کم‌درآمد که تحت پوشش نهادهای حمایتی نیستند، در نظر گرفته شد که سازمان هدفمندی در چهار نوبت این پرداخت‌ها را انجام داد.

نکته قابل توجه ورود دولت در شناسایی اقشار است که طی مدت اخیر محقق شده است. در ابتدای یارانه‌های نقدی قرار بود جامعه خوشه‌بندی شود که به دلایل بسیاری این کار صورت نگرفت و یارانه به همه افراد پرداخت شد.

همه دولت‌ها مایلند رضایت آحاد مردم را به دست بیاورند، اما منطق حمایتی و اقتصادی حکم می‌کند اگر منابع کافی در اختیار داریم تا اقشار محروم را تحت پوشش قرار دهیم، افزایش یارانه‌ای نیز داشته باشیم؛ چراکه افزایش قیمت بنزین، شرایط کرونا و سایر شرایط کشور، زندگی همه مردم را تحت تأثیر قرار داده است.

باید گفت اقشار تحت پوششی در جامعه زندگی می‌کنند که متأسفانه بودجه کافی برای پرداخت به آنها نداریم. مبلغی که معلولان و مددجویان از بودجه دولت غیر از یارانه‌های نقدی دریافت می‌کنند در یک خانواده ۵ نفره حدود ۶۰۰ هزار تومان است که در حال حاضر تأمین نیازها با این مبالغ امکان‌پذیر نیست؛ بنابراین ما مجبور هستیم زمانی که دولت درآمد مازاد به دست می‌آورد یا دچار شوک اقتصادی می‌شود، به اقشار نیازمند توجه خاص داشته باشیم.

توجیه این مسئله و صبر سایر مردم به اینکه تبعیض مثبت در جامعه و اقشار مختلف انجام می‌دهیم، همکاری همه دوستان و کارشناسان را می‌طلبد. کارگران زحمتکش باید مورد حمایت بیشتری قرار بگیرند، اما باید توجه داشت که متأسفانه افراد زیادی در کشور هستند که درآمد آنها زیر حداقل دستمزدهاست. ما مجبور شدیم به افرادی که حداقل دستمزدها را دریافت می‌کنند، پرداختی یارانه را داشته باشیم. حمایت سیستم کارشناسی به دولت و جامعه کمک خواهد کرد که در این مسیر با موفقیت پیش برویم.

گزارشاتی در خصوص تغییرات فقر به مسئولان دولتی ارائه شد. دولت دارای تورم بیش از ۴۰ درصد است و معمولاً تورم با افزایش فقر متناسب است. یکی از حمایت‌های صورت گرفته توسط دولت تاکنون در خصوص بیکاران بوده که مبالغ این امر محدود است. با وجود این، در سال گذشته ۷۵۰ هزار نفر بیکار در بخش رسمی کشور و همچنین در اقتصاد ایران در سال گذشته حدود ۵ درصد رشد منفی داشتیم؛ بنابراین، افزایش فقر در کشور دور از انتظار نیست. وقتی اقتصاد دارای رشد منفی است با کاهش درآمدهای دولت شاهد فقر نامطلوب خواهیم بود و اجتناب از آن ممکن نیست.

تبادل نظر حاضران در جلسه

آقای دکتر پاسبانی

در ابتدای دولت بحث بر این بود تقریباً ۹ درصد ایرانیان زیر خط فقر هستند و ما دنبال راهکاری هستیم که این ۹ درصد نیز از خط فقر رهایی یابند؛ اما با مجموع عملکردهای موجود و کاتالیزورهایی مانند تحریم و کرونا این عدد به حدود ۳۰ درصد افزایش یافت.

سؤال اینجاست با توجه به قواعد و قوانین موجود، چرا اهداف مورد نظر در واقعیت محقق نشده است؟ آیا اشکال از قانون بوده؟ آیا اشکال از مجری قانون بوده؟ آیا اشکال از بسترهای لازم برای اجرای قوانین بوده؟ به نظر می‌رسد اگر روی این موضوعات متمرکز شویم، کاربردی‌تر خواهد بود.

نکته دیگر، یارانه‌ای که به افراد تحت پوشش بهزیستی و کمیته امداد پرداخت می‌شود، ۲۰ درصد حداقل مزد است. باید دید این قانون بر چه اساسی تدوین شده است؟ آیا بر اساس توان دولت بوده است؟

آقای دکتر پوراصغری

با وجود تمهیداتی که اندیشیده شده، افراد زیر خط فقر طی چند سال گذشته افزایش داشته است. سؤال اینجاست عوامل مؤثر بر این امر چیست؟

اینکه ۲۰ درصد حداقل دستمزد از معیارهای تعیین یارانه در نظر گرفته شده، بر چه اساسی است. در مورد شاخص قرار دادن ۲۰ درصد حداقل دستمزد، برای مستمری افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی چند نکته قابل ذکر وجود دارد که عبارتند از:

- بر اساس ماده ۷۹ این مبلغ به صورت حداقلی در نظر گرفته شده و می‌تواند سایر حمایت‌ها را نیز مد نظر قرار داد.
- باید توجه داشت این مستمری، مستمری نقدی است و سایر حمایت‌ها هم قابلیت تأمین دارد مانند مستمری مسکن، شهریه، درمان و ...
- افزایش این درصد در محاسبات انجام شده، حاکی از آن است که افزایش این نرخ بیش از نرخ تورم جامعه و میزان حداقل حقوق، باعث چسبندگی افراد به نهادهای حمایتی و عقیم ماندن اقدامات توانمندسازی خواهد بود؛ یعنی افراد ممکن است تمایل بیشتری داشته باشند که در این چتر حمایتی باقی بمانند تا اینکه توانمند شوند. برای نمونه مناسب می‌توان به اقدامات کمیته امداد امام خمینی (ره) اشاره کرد که به افراد مهارت‌آموزی آموزش داده یا سرمایه‌هایی در اختیار آنها قرار می‌دهند تا اشتغال ایجاد شود. چون اگر افراد انگیزه و توان درآمدزایی پیدا نکنند به این حمایت‌ها وابسته می‌شوند و افراد تحت پوشش نهادهای حمایتی مستمراً افزایش می‌یابد.

البته تلاش ما این است که در این مسیر علاوه بر سیاست‌های فوق، بتوانیم جبران معیشتی مردم را داشته باشیم و بسته‌های حمایتی و خدماتی را در اختیار نهادهای حمایتی برای افراد تحت پوشش و مددجویان آن‌ها قرار دهیم.

همکار دیگری سؤال کرده بودند که در بیمه سلامت نیز یارانه پنهان وجود دارد. همان‌طور که مستحضر هستید در برنامه ششم و بودجه‌های سنواتی، استحقاق‌سنجی انجام می‌شود و افرادی که بخواهند از یارانه دولت به عنوان حق بیمه سرانه استفاده کنند، باید در یک سامانه ثبت‌نام شود تا این استحقاق‌سنجی انجام بگیرد. زیرساخت‌ها و اقدامات این سامانه انجام شده و افراد بر اساس وسع مالی، تحت پوشش رایگان قرار می‌گیرند. بر این اساس روستاییان، اقشار آسیب‌پذیر و افراد تحت پوشش بیمه ایرانیان، بیمه رایگان دارند.

با روش استحقاق‌سنجی و راه‌اندازی پایگاه اطلاعاتی قطعاً مقداری از یارانه‌هایی که به افراد غیرمستحق تعلق می‌گرفت کاسته خواهد شد و از این باب می‌توان عدالت‌محوری بیشتری داشته باشیم.

تصاویر منتخب

سی و نهمین نشست علمی تخصصی

آسیب شناسی سیاست ها و اقدامات حمایتی از اطفال آسیب پذیر در ایران

مدیر علمی نشست
دکتر حمید پوراصغری معاون محترم علمی، فرهنگی و اجتماعی سازمان برنامه و بودجه کشور

تالار کنفرانس مجازی
مرکز پژوهش های توسعه و آینده نگری
سازمان برنامه و بودجه کشور
<http://connect.mporg.ir/dfrc>

دکتر علی آقامحمدی عضو محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام

دکتر احمد میدری عضو محترم هیات علمی دانشگاه و معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

دکتر محمدحسین صابر رئیس محترم سازمان هدفمندی یارانهها

سخنرانان

زمان: چهارشنبه ۱۳۹۹/۱۰/۰۳ ساعت ۱۲-۱۰

Attendees (41)

Hosts (4)

- Aghdasi
- mporg mporg
- دبیرخانه
- غلامی نتاج

Presenters (2)

- پوه پوراصغری دکتر هم
- طهرضا زرموده اردلان

Participants (35)

Chat (Everyone)

استان گلستان عرض سلام و ادب حنف mohamad:

emad azimi: salam azimi hastam az alborz

mohamad: hanafi.golestan

88905: ریسلار وقت نه ح

88905 is typing...

Zoom Meeting Interface:

- Attendees (44):**
  - Hosts (4): Aghdasi, mporg, mporg, غلامی نتاج
  - Presenters (2): وید پوراصفری رشتگر حم, طهرشا زرموده اردلان
  - Participants (38): mohamad: hanafi golestan, 88905: ری-سلام وقت به خ...
- Chat (Everyone):**
  - mohamad: hanafi golestan: 88905: ری-سلام وقت به خ...
  - 88905: هشتم از سازمان برنامه و بودجه می‌برخیزم!
  - 0049852515: سلام و عرض ادب

Document Content:

اصول مرتبط قانون اساسی با سیاست‌های کلی رفاه و تأمین اجتماعی (اصول ۳، ۴، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۴۳)

اصل ۳: دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای تأمین رفاه و عدالت مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد. رفاه، تبعیضات نژاد و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی، بند ۱۲، یکی از اهداف اقتصادی صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و بر طرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه و مسکن و کار بهداشت و تعمیر بیمه.

اصل ۴: دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد. بند ۱: حمایت مادران، بالخصوص در دوران بارداری و حفاظت از فرزند و حمایت از کودکان بی سرپرست. بند ۲: ایجاد بیمه خاص بی‌گانه زنان سالخورده و بی سرپرست.

اصل ۸: هر کس حق کار داشته باشد که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل کودکان برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای اعزاز مشاغل ایجاد نماید.

اصل ۱۱: برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازتأمین، بیمه‌گری، پیری، ازکارافتادگی، بی سرپرستی، درازمدادگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبتهای پزشکی به صورت بیمه و غیره جزئی است همگانی.

اصل ۱۲: دولت تکالیف استحقاق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های عالی فوق را برای یک نفر افراد کشور تأمین کند.

اصل ۱۳: داشتن مسکن مناسب با نیاز حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به خصوص روستائین و کارگران زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.

اصل ۴۳: برای تأمین استقلال جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای اساسی در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار است. بند ۱: تأمین نیازهای اساسی مسکن، خوارک، بهداشت، پوشاک، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه. بند ۲: تأمین شرایط و امکانات کار برای همه؛ به منظور رسیدن به اشتغال کامل و فرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند، ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص منتهی شود و نه اولویت یا به صورت یک کار فرمای بزرگ حلقه در آورد. این اقدام باید با رعایت ضروریات حاکم بر برنامه ریزی عمومی اقتصادی کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.

احکام مرتبط سند چشم انداز با سیاست‌های کلی رفاه و تأمین اجتماعی

جامعه ایرانی در افق این چشم انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت:

Zoom Meeting Interface:

- Attendees (52):**
  - Hosts (4): Aghdasi, mporg, mporg, غلامی نتاج
- Chat (Everyone):**
  - mohamad: ok
  - Aghdasi: از مسیر و شکیبایی شما جنابان گرامی کمال تشکر را داریم

Zoom Meeting Interface:

- Participants:**
  - مرکز پژوهش‌ها
  - طهرشا زرموده اردلان
  - ostan ILAM
  - Golestan
  - kerman
  - seyed teymoori
  - ghom
  - وید پوراصفری رشتگر حم

Zoom Meeting Interface:

- Attendees (51):**
  - Hosts (4): Aghdasi, mporg, mporg, غلامی نتاج
  - Presenters (3): AghaMohammadi, وید پوراصفری رشتگر حم, طهرشا زرموده اردلان
- Chat (Everyone):**
  - 0049852515: سلام و عرض ادب
  - mohamad: fgj
  - mohamad: ok
  - Aghdasi: از مسیر و شکیبایی شما جنابان گرامی کمال تشکر را داریم

آسیب شناسی سیاست ها و اقدامات حمایتی از اقشار آسیب پذیر در ایران

shammadi.pdf

وضع موجود ساختاری سازمانها، سندوقها و بنیادهای فعال در حوزه های مختلف نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی کشور

فهرست مسائل نظام تأمین اجتماعی (وضع موجود)

۱	عدم فراگیری پوشش ها و خدمات
۲	عدم جامعیت پوشش یا خدمات
۳	عدم کیفیت پوشش ها و خدمات

Adobe Connect Meeting

Attendees (54)

Hosts (4)

- Aghdasi
- mporg mporg
- دبیرخانه
- غلامی نتاج

Presenters (3)

- دکتر صابر وفا
- رئیس پروفسور دکتر حمید
- علیرضا آزموه اردلان

Chat (Everyone)

o_m_rahimi: معنای
roya: rayegan bayad ehsa besheh zira ma dar vaghyat 30 milion nafar ra rayegan bimeh kardim Amar salamat dar hozeh bimeh salamat
roya: va in yek noh yaraneh penhaneh

تینگ

سازمان برنامه و بودجه کشور

توانمند سازی فقرا و اقشار آسیب پذیر
طی برنامه های پنجم و ششم توسعه

دی ماه ۱۳۹۹

Attendees (53)

Hosts (4)

- Aghdasi
- mporg mporg
- دبیرخانه
- غلامی نتاج

Chat (Everyone)

Saeid Amirian: ایم نظر جنابان ریاست هیات مدیره و اعضا میرا
سید امیرج